

บทที่ 3

ภาพรวมของธุรกิจค้าไม้ในชุมชนวัดสระเกศจากอดีตจนถึงปัจจุบัน

ธุรกิจค้าไม้ในชุมชนวัดสระเกศมีการพัฒนามาโดยตลอด จากระยะเวลาที่ผ่านมา มีการเปลี่ยนแปลงลักษณะตลาดและพฤติกรรมการแข่งขันมาโดยลำดับ จึงสามารถแบ่งธุรกิจค้าไม้ ออกเป็น 3 ช่วงเวลา ดังนี้ ยุคเริ่มต้นของธุรกิจค้าไม้ ยุคกลางของธุรกิจค้าไม้ และยุคปัจจุบันของ ธุรกิจค้าไม้

3.1 ยุคเริ่มต้นของธุรกิจค้าไม้

ในอดีต จากลักษณะทางภูมิศาสตร์ของกรุงเทพมหานครเป็นที่ราบลุ่ม มีแม่น้ำ เจ้าพระยาไหลผ่านกลางจึงแยกกรุงเทพมหานครออกเป็นสองฝั่ง คือฝั่งพระนครและฝั่งธนบุรี รวมทั้งมีลำคลองแยกออกไปจากแม่น้ำเจ้าพระยาทั้งสองฝั่งเป็นจำนวนมาก ซึ่งมีทั้งคลองธรรมชาติและคลองที่ขุดขึ้นเพื่อการคมนาคมขนส่ง เพื่อการค้าขาย และเพื่อเชื่อมต่อการปกครอง บ้านเมือง ในสมัยกรุงธนบุรี มีการขุดคลองคูเมืองด้านตะวันตกที่เรียกว่าคลองหลอด เพื่อใช้ในการ คมนาคมและการป้องกันบ้านเมือง จนถึงสมัยรัตนโกสินทร์จึงมีการขุดคลองคูเมืองและขุดคลอง รอบกรุงเพิ่มขึ้น เพื่อประโยชน์ทั้งทางด้านยุทธศาสตร์และเพื่อใช้เป็นเส้นทางน้ำที่อำนวยความสะดวก สะดวกหรือความคล่องตัวในการคมนาคม

กรุงเทพฯ ในสมัยก่อนได้รับสมญาว่า “เวนิสตะวันออก” เนื่องจากเต็มไปด้วยแม่น้ำ ลำคลองเกือบทุกหนแห่ง ชาวไทยใช้แม่น้ำลำคลองเป็นเส้นทางคมนาคมและขนส่งผลผลิตไปยัง ชุมชนอื่น ทั้งยังใช้เป็นทางส่งน้ำเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการเพาะปลูก ตลอดจนใช้ประโยชน์ในแง่ ยุทธศาสตร์โดยเป็นเสมือนกำแพงเมืองธรรมชาติป้องกันศัตรูอีกชั้นหนึ่ง แม่น้ำลำคลองจึงเป็น ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่เชื่อมต่อการค้าราชวัติของคนไทยมาเป็นเวลานาน คลองและสะพานข้าม คลองในสมัยก่อนจึงมีมากกว่าในสมัยปัจจุบันหลายเท่า คนสมัยนั้นนิยมการขุดคลองเพราะ นอกจากคลองจะอำนวยความสะดวกในการสัญจรไปแล้ว น้ำในคลองยังเป็นประโยชน์ในการ ใช้ระบายสิ่งโสโครกและสิ่งปฏิกูลต่างๆ ทั้งยังใช้เป็นน้ำดื่ม น้ำอาบ และน้ำใช้ในกิจกรรมต่างๆ อีก เป็นจำนวนมาก ชาวบ้านในสมัยนั้นจึงอยากปลูกบ้านเรือนริมคลอง รวมถึงวัดก็ต้องการอยู่ติด แม่น้ำลำคลอง ถ้าวัดไหนไม่ได้ตั้งอยู่ริมแม่น้ำลำคลอง ผู้สร้างวัดหรือประชาชนก็จะช่วยกันขุด คลองจากแม่น้ำหรือลำคลองเข้าไปจนถึงวัด ทั้งนี้เพื่ออำนวยความสะดวกแก่พระภิกษุสามเณรใน

วัดให้มีน้ำดื่มและน้ำใช้อย่างอุดมสมบูรณ์ เช่น คลองวัดสามปลื้ม คลองวัดสุทัศน์ คลองวัดสามจีน คลองวัดเกาะ คลองวัดประยูรวงศ์ และคลองวัดอนงค์ เป็นต้น

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก (รัชกาลที่ 1) เมื่อพระองค์ทรงสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์ขึ้นโดยมีกรุงเทพมหานครเป็นราชธานี ทรงโปรดเกล้าฯ ให้สร้างพระบรมมหาราชวังและขยายอาณาเขตพระนครให้กว้างออกไป เพื่ออำนวยความสะดวกในการใช้เป็นเส้นทางคมนาคมเชื่อมต่อกับแม่น้ำเจ้าพระยา ซึ่งเดิมพระนครฝั่งตะวันออกมีภูมิประเทศเป็นแหลมโค้งมีลำน้ำโอบรอบอยู่สามด้าน ส่วนด้านในซึ่งติดกับผืนแผ่นดินได้ขุดเป็นคูเมืองไว้ตั้งแต่สมัยกรุงธนบุรีจึงมีลักษณะคล้ายเกาะ ในปี พ.ศ. 2326 ซึ่งตรงกับปีเถาะ เบญจศก จุลศักราช 1145 พระองค์ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้รื้อซากป้อมบางกอกเดิมและกำแพงเมืองที่สร้างในสมัยกรุงธนบุรีเพื่อขยายกำแพงและคูพระนครใหม่ให้กว้างขึ้น ในการขุดคูพระนครใหม่นี้ทรงโปรดเกล้าฯ ให้เกณฑ์คนเขมรจำนวน 10,000 คน ขุดคลองขนานไปกับแนวคูเมืองเดิมเป็นคลองคูพระนครทางด้านตะวันออก โดยเชื่อมกับแม่น้ำเจ้าพระยาตอนเหนือที่ตำบลบางลำภู ผ่านวัดบวรนิเวศวิหาร วัดเทพธิดา วัดสระเกศ(สระเกศ) และวังบูรพาภิรมย์ไปออกแม่น้ำเจ้าพระยาตอนใต้เหนือวัดสามปลื้มหรือวัดจักรวรรดิราชาวาส เป็นระยะทาง 85 เส้น 13 วา กว้าง 10 วา ลึก 5 ศอก คลองคูเมืองนี้เมื่อขุดแล้วจะทำให้เกิดเป็นทางน้ำรอบกรุง พระองค์จึงทรงพระราชทานนามชื่อคลองตามลักษณะดังกล่าวว่า "คลองรอบกรุง"

คลองรอบกรุงที่ขุดใหม่ทำให้กรุงรัตนโกสินทร์กลายเป็นเมืองที่มีน้ำล้อมรอบ คือ ด้านตะวันตกเป็นแม่น้ำเจ้าพระยาและด้านตะวันออกเป็นคลองรอบกรุง (คลองโอบอ่างและคลองบางลำพู) จนได้รับการขนานนามว่า "เกาะรัตนโกสินทร์" ที่มีคลองรอบกรุงเป็นแนวป้องกันพระนครชั้นแรก และโปรดเกล้าฯ ให้สร้างกำแพงประตูเมืองและป้อมปราการซึ่งเว้นระยะห่างกันเป็นช่วงๆ ถึง 9 ช่วงบนกำแพงเลียบแนวคลองด้านในตลอดทั้งคลองเป็นแนวป้องกันชั้นที่สอง ซึ่งกำแพงและคูพระนครนี้มีความยาวตลอดรอบกรุงรัตนโกสินทร์ จึงอาจกล่าวได้ว่าทรงได้รับแนวความคิดในการสร้างเมืองหลวงใหม่ให้มีลักษณะเป็นเกาะมีน้ำล้อมรอบนี้มาจากกรุงศรีอยุธยา ด้วยทรงเห็นประโยชน์ทั้งทางด้านยุทธศาสตร์และการคมนาคมเป็นสำคัญ

จากบริเวณคลองรอบกรุง พระองค์ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ขุดคลองเชื่อมระหว่างคลองคูเมืองเดิม (คลองหลอดที่ผ่านหน้ากระทรวงมหาดไทย) กับคลองรอบกรุงที่ปัจจุบันเรียกคลองวัดเทพธิดารามและวัดราชบพิธ หลังจากนั้นจึงให้ขุดคลองมหานาค (ภาคผนวก) เหนือวัดสระเกศ (ภาคผนวก) ในปีมะเส็ง จุลศักราช 1147 (พ.ศ. 2328) เพื่อให้เหมือนกับคลองมหานาคที่กรุงเก่าหรือจังหวัดพระนครศรีอยุธยาในปัจจุบัน ซึ่งพระมหานาคได้ขุดไว้ที่ทุ่งวัดภูเขาทองนอก

กำแพงกรุงศรีอยุธยาทางด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีพระราชประสงค์ให้เป็นสถานที่สำหรับราษฎรเล่นเพลงเรือดอกสร้อยสักวาในฤดูน้ำหลากตามประเพณีเมื่อครั้งสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี

ในอดีต คลองมหานาคเป็นคลองที่มีความสำคัญมากในการคมนาคมขนส่งทางน้ำ เพราะสามารถเชื่อมต่อคลองรอบกรุงไปออกแม่น้ำเจ้าพระยา หรือเชื่อมต่อคลองแสนแสบซึ่งสามารถที่จะไปออกแม่น้ำบางปะกงจังหวัดฉะเชิงเทราได้สะดวก โดยเฉพาะบริเวณสี่แยกมหานาค ซึ่งเป็นบริเวณที่มีเรือสินค้าต่างๆ มาชุมนุมค้าขายกันมาก และด้วยเหตุที่คลองมหานาคกลายเป็นเส้นทางคมนาคมขนส่งสินค้าที่สำคัญ จึงมีราษฎรปลูกบ้านเรือนตามริมคลองและมีเรือแพค้าขายอยู่เป็นจำนวนมาก บริเวณคลองมหานาคจึงกลายเป็นจุดค้าขายสินค้าโดยเฉพาะสินค้าเกษตรแหล่งใหญ่ที่เรียกว่า "ตลาดมหานาค" ซึ่งทุกวันนี้ก็ยังคงเป็นตลาดค้าผลไม้ที่สำคัญและมีรถบรรทุกมาขนถ่ายสินค้ากันเป็นจำนวนมากในยามค่ำคืน คลองรอบกรุงและคลองมหานาคในสมัยนั้นน้ำยังใสสะอาดไม่เน่าเสียเหมือนในสมัยนี้ ส่วนการชุมนุมเล่นเพลงสักวาได้มีมาจนถึงต้นรัชกาลที่ 5 แล้วจึงเลิกไป เมื่อเรือแพและบ้านเรือนในสองฝั่งคลองหนาแน่นมากขึ้นจนไม่สามารถมาชุมนุมเล่นได้เหมือนในสมัยก่อน

เมื่อขุดคลองมหานาคในต้นรัชกาลที่ 1 ที่วัดสระเกศยังไม่ได้สร้างภูเขาทอง จนถึงรัชกาลที่ 3 พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงได้โปรดเกล้าฯ ให้สร้างภูเขาทองขึ้นตามอย่างภูเขาทองที่กรุงศรีอยุธยา ในเวลาต่อมาภูเขาทององค์ที่สร้างในรัชกาลที่ 3 ได้พังลงมาเหลือแต่ฐานเนื่องจากพื้นที่บริเวณนั้นเป็นที่ลุ่มซึ่งติดกับชายคลองมหานาค ดินจึงอ่อนมากและทานน้ำหนักพระเจดีย์ที่ก่อขึ้นไม่ไหว จึงต้องหยุดสร้างและปล่อยให้ร้างเหลือเพียงกองอิฐ พอถึงรัชกาลที่ 4 พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงได้โปรดให้สร้างภูเขาทองขึ้นมาใหม่และพระราชทานนามภูเขาทองว่า "บรมบรรพต" แต่สร้างยังไม่เสร็จเรียบร้อยก็สิ้นรัชกาล รัชกาลที่ 5 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงโปรดให้สร้างต่อจนสำเร็จและโปรดให้อัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุและพระทันตธาตุมาประดิษฐานไว้ ณ พระเจดีย์บนภูเขาทอง เพื่อให้พุทธศาสนิกชนสักการบูชาเมื่อมีงานนักขัตฤกษ์กลางเดือน 12 ซึ่งถือเป็นประเพณีสืบเนื่องมาจนทุกวันนี้

ย่านค้าไม้ในบริเวณวัดสระเกศ เริ่มมีขึ้นหลังจากสร้างพระเจดีย์ภูเขาทองหรือบรมบรรพตที่วัดสระเกศเมื่อสมัยรัชกาลที่ 3-4 ในอดีตพื้นที่บริเวณริมคลองมหานาคซึ่งอยู่นอกกำแพงพระนครหรือนอกเมืองเป็นเรือทอนไว้รับ การก่อสร้างพระเจดีย์ขนาดใหญ่จะต้องใช้ซุงไม้สักจำนวนมากเป็นพันๆ ต้นเพื่อใช้ทำเป็นฐานรากของพระเจดีย์ จึงจำเป็นต้องมีการลำเลียงซุงไม้

สักเข้ามาเพื่อใช้ในการก่อสร้าง โดยผ่านทางคลองมหานาคเข้ามาในบริเวณพื้นที่ หลังการก่อสร้าง พระเจดีย์ภูเขาทอง ไม้ซุงที่เหลือเป็นจำนวนมากถูกนำมาเก็บไว้ในพื้นที่ว่างของวัด เพื่อเก็บสำรองไว้ในการเปลี่ยนซ่อมส่วนที่ชำรุดทรุดโทรมและนำมาแปรรูปเป็นแผ่นไม้ขนาดต่างๆ เพื่อใช้งานในด้านอื่นๆ เมื่อเห็นว่าย่านนี้มีสภาพพื้นที่เหมาะแก่การลำเลียงขนส่งไม้ซุงจากแม่น้ำเจ้าพระยาผ่านเข้ามายังปากคลองรอบกรุงบริเวณป้อมพระสุเมรุและลำเลียงต่อมายังคลองมหานาคได้สะดวก ประกอบกับย่านนี้เป็นชานพระนครผู้คนในพระนครที่ต้องการปลูกสร้างบ้านเรือน จึงน่าจะสะดวกที่จะหาวัตถุดิบสำคัญในการก่อสร้างได้จากย่านนี้ซึ่งอยู่ใกล้ จึงเริ่มมีการตั้งโรงเลื่อยไม้แปรรูปขึ้นตามริมคลองมหานาค โดยในช่วงแรกจะเป็นโรงเลื่อยขนาดเล็กที่ใช้แรงงานคนในการเลื่อย ต่อมาจึงมีการพัฒนามาเป็นโรงเลื่อยขนาดต่างๆ จนถึงโรงเลื่อยขนาดใหญ่ หลังจากนั้นก็มีการตั้งโรงเลื่อยขนาดเล็กใหญ่ขึ้นเป็นจำนวนมากตั้งแต่ปากคลองบางลำพู (คลองรอบกรุง) บริเวณป้อมพระสุเมรุ เรื่อยมาจนถึงคลองมหานาคที่บรรจบกับคลองผดุงกรุงเกษม

จากการที่ในสมัยรัชกาลที่ 4 ได้มีการนำไม้สักบรรทุกเรือสำเภาไทยไปขายที่ประเทศอังกฤษ ทำให้ชื่อเสียงของไม้สักไทยในด้านคุณภาพและความงดงามแพร่กระจายไปอย่างรวดเร็วในหมู่ชาวยุโรป จึงทำให้บริษัทต่างๆ ในยุโรปสั่งซื้อไม้สักจากประเทศไทยเป็นจำนวนมาก เมื่อต่างประเทศต้องการซื้อไม้สักจากประเทศไทยมากขึ้น ในปลายรัชกาลที่ 4 จึงมีชาวต่างชาติตั้งโรงเลื่อยไม้ด้วยเครื่องจักรขึ้นเป็นโรงแรกในกรุงเทพฯ ฯ ซึ่งมีชื่อว่า ไคลด์ซอมิล โดยมีนายแดเนียดแมกสันเป็นเจ้าของ ต่อมาจึงมีการตั้งโรงเลื่อยของจักรชาวต่างชาติเพิ่มขึ้นอีกโรงหนึ่งชื่อว่า โรงเลื่อยจักรของบริษัทฮอดแมน ส่วนใหญ่โรงเลื่อยจักรที่ตั้งขึ้นในช่วงแรกๆ จะเป็นการลงทุนของบริษัทต่างชาติ เนื่องจากเครื่องจักรกลในสมัยนั้นมีราคาแพงจึงต้องใช้เงินลงทุนสูง โดยบริษัทเหล่านี้จะส่งสินค้าผ่านกัมปะโด (นายหน้าซื้อขาย) เพราะชาวต่างชาติไม่รู้จักรักกับพ่อค้าไม้รายย่อยๆ หรือคนที่กว้างขวางทางการค้าไม้สัก ส่วนใหญ่คนที่รู้จักพ่อค้ามากจะเป็นคนจีนที่เก่งในเรื่องการค้าขายซึ่งไม่มีคนไทยเลย ดังนั้นพวกกัมปะโดตามห้างร้านและโรงงานของชาวต่างชาติในสมัยก่อนจึงเป็นคนจีนเกือบทั้งหมด

ในสมัยรัชกาลที่ 5 บริษัทและห้างร้านของฝรั่ง จีน และแขก เริ่มมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะโรงสีไฟและโรงเลื่อยจักร ในปี พ.ศ. 2434 มีการตั้งโรงเลื่อยจักรของชาวยุโรปเพิ่มขึ้นอีก 3 โรง ส่วนโรงเลื่อยจักรแห่งแรกที่เป็นของคนไทย คือ โรงเลื่อยศรีราชา จังหวัดชลบุรี ซึ่งเป็นของเจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรี (นายเจิม แสงชูโต) ซึ่งได้ดำเนินการภายใต้บริษัทศรีมหาธาตมาจนถึงปัจจุบันนี้ ต่อมาได้มีการก่อตั้งโรงเลื่อยไม้กันอย่างแพร่หลาย ส่วนใหญ่เป็นของชาวจีนทั้งโรงเลื่อยจักรและโรงเลื่อยมือ และในตอนกลางของรัชกาลที่ 5 ปรากฏหลักฐานว่ามีร้านช่างไม้ประมาณห้า

ร้านตั้งอยู่ในเขตถนนบำรุงเมืองใกล้วัดสระเกศ โดยมีทั้งช่างชาวไทยที่แกะสลักไม้ได้อย่างประณีต และช่างชาวจีนที่ชำนาญในงานกลึง ฉลุ และแกะสลักทั่วไป จึงนับว่าการทำเฟอร์นิเจอร์ไม้แกะสลักเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่มีสืบทอดกันมาช้านาน ช่างแกะสลักไม้ที่มีฝีมือในสมัยก่อนมักจะตั้งถิ่นฐานกระจายอยู่บริเวณรอบพระนคร ซึ่งประกอบด้วยช่างหลวงประจำราชสำนักและช่างแกะไม้ในระดับงานทั่วไป โดยช่างเหล่านี้เป็นผู้ที่มีความรู้ในการออกแบบลายและใช้เครื่องมือสลักไม้ให้เกิดเป็นรูปทรงสามมิติที่มีความประณีตสวยงาม ไม้ที่นิยมนำมาแกะสลักได้แก่ ไม้สัก ไม้ตะเคียน และไม้ประดู่ เป็นต้น

เมื่อมีการประกอบอาชีพนี้มากขึ้นและสถานที่เดิมเริ่มคับแคบ โรงเลื่อยและร้านช่างไม้ต่างๆ จึงจำเป็นต้องขยายหาที่อยู่ใหม่ เช่น ย่านวัดญวนสะพานขาว ย่านถนนดำรงรักษ์ ถนนบริพัตร ถนนมหาไชย บางลำพู และสะพานดำ เป็นต้น โดยโรงเลื่อยจะไปตั้งอยู่ริมแม่น้ำเพื่อความสะดวกในการขนส่งซุงและการค้าขาย ส่วนร้านช่างไม้ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวจีนจะกระจายไปตั้งร้านตามย่านต่างๆ ที่มีโรงเลื่อยตั้งอยู่และจะซื้อไม้แปรรูปจากโรงเลื่อยมาทำเป็นเฟอร์นิเจอร์ต่างๆ หรือรับจ้างแกะสลักไม้จำหน่าย ในปลายสมัยรัชกาลที่ 5 ตอนต้นๆ คลองมหานาคแถวภูเขาทองยังเป็นที่เก็บเรือพระที่นั่งและเป็นที่ตั้งของคู่อู่อเรือต่างๆ หลายแห่ง รวมถึงมีโรงเลื่อยขนาดเล็กตั้งอยู่ประมาณ 2-3 โรง สำหรับโรงเลื่อยไม้ในบริเวณริมคลองมหานาคจนถึงวัดสระเกศ ได้ดำเนินกิจการต่อมาจากจนกระทั่งหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เมื่อแพซุงล่องเข้าคลองคูพระนครคือคลองบางลำพูไม่ได้ เนื่องจากการขยายตัวทางด้านประชากรที่เพิ่มจำนวนมากขึ้น ทำให้ความต้องการพื้นที่ในการสัญจรไปมาเพิ่มขึ้นตามไปด้วย ประกอบกับความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีและมีการใช้รถยนต์ซึ่งได้รับการพัฒนาและขยายตัวขึ้นเป็นอย่างมาก ดังนั้นประชาชนจึงหันมาใช้เส้นทางคมนาคมทางบกที่สะดวกและรวดเร็วกว่า จึงทำให้การคมนาคมทางน้ำลดความสำคัญลง นอกจากนี้การบำรุงรักษาคคลองต่างๆ ยังไม่ดีเท่าที่ควร เป็นผลให้ลำคลองตื้นเขินจนไม่สามารถใช้การได้เหมือนเดิมและมีการถมคลองเพื่อขยายถนน กิจการโรงเลื่อยซึ่งต้องอาศัยแม่น้ำลำคลองในการขนส่งไม้ซุงจึงซบเซาลงและค่อยๆ เลิกไปในที่สุด

3.2 ยุคกลางของธุรกิจค้าไม้

ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 6 เป็นต้นมา บ้านเมืองมีการขยายตัวมากขึ้น การคมนาคมจึงเปลี่ยนแปลงมาพึ่งถนนและการสัญจรทางบกเกือบทั้งหมด และไม่มีการขุดคลองขึ้นในกรุงเทพมหานครอีก คลองเริ่มมีความสำคัญลดลงและถนนมีบทบาทเพิ่มขึ้น ในช่วงนั้นรถยนต์กลายมาเป็นพาหนะที่มีบทบาทเป็นอย่างมาก ในช่วงกลางศตวรรษที่ 20 จากนโยบายการนำเข้าสู่

ความทันสมัยได้สร้างความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญแก่ประเทศทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง กรุงเทพมหานครได้ขยายตัวอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะระบบการคมนาคมได้ถูกเปลี่ยนแปลงพัฒนาไปอย่างมากโดยเฉพาะเส้นทางบก

ประมาณปี พ.ศ. 2500 ได้มีที่ปรึกษาชาวอเมริกันเสนอแผนพัฒนากรุงเทพมหานครขึ้นเป็นครั้งแรก ซึ่งนับเป็นการเปลี่ยนระบบโครงสร้างการสัญจรตามแบบอย่างชาวตะวันตกด้วยการเปลี่ยนจากทางน้ำมาเป็นทางบก โดยมีโครงการสำคัญๆ เช่น โครงการตัดถนนวงแหวนรอบกรุงเทพฯ 3 วง และระบบทางด่วน เป็นต้น ที่สำคัญคือการเสนอสร้างถนนใหญ่ 33 สายขึ้นโดยการถมคูคลองที่มีอยู่เดิมให้เป็นถนน หลังจากนั้นถนนเหล่านี้ได้กลายมาเป็นระบบกั้นน้ำไปโดยปริยาย เหตุการณ์เหล่านี้ล้วนเป็นผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างหลักของเมือง ทำให้ประโยชน์ของคูคลองลดลงและหมดความสำคัญไปในที่สุด รวมถึงคลองไม่สามารถใช้เดินเรือผ่านได้ตลอดเส้นทางเหมือนเดิม และคลองที่เหลืออยู่กลับกลายเป็นแหล่งทิ้งขยะและน้ำเสียซึ่งก่อให้เกิดปัญหาทางด้านมลพิษและปัญหาคุณภาพน้ำตามมา การขนส่งเปลี่ยนรูปแบบไปมากการเดินทางโดยเรือจึงไม่สะดวกและไม่สามารถสนองความต้องการของคนได้ดีเท่าถนน รถยนต์และรถบรรทุกเริ่มเข้ามามีบทบาทเพิ่มขึ้น ทำให้การเดินทางและการขนส่งเป็นไปอย่างรวดเร็ว สะดวก และประหยัดเวลามากขึ้น

เมื่อชุมชนเมืองได้ขยายกว้างออกไป ชานพระนครอันเป็นที่ตั้งของโรงเลื่อยขนาดเล็กใหญ่ก็ปิดตัวเองลงไปอย่างช้าๆ และเปลี่ยนรูปแบบการค้าจากโรงเลื่อยไม่มาเป็นโกดังเก็บไม้ในช่วงแรกๆ และกลายมาเป็นร้านค้าไม้ในเวลาต่อมา ในช่วงนั้นความเจริญของเมืองเริ่มขยายมายังถนนดำรงรักษ์ ทางราชการได้ปรับปรุงพัฒนาถนนดินเป็นถนนลาดยางแอสฟัลต์ติก จึงมีการถมคลองบางส่วนทำให้คลองมีขนาดเล็กลง จากการที่คลองซึ่งใช้ในการขนส่งเริ่มคับแคบและไม่สะดวกในการลำเลียงซุงเหมือนในอดีต โรงเลื่อยในบริเวณนี้จึงค่อยๆ เลิกกิจการหรือย้ายไปตั้งโรงเลื่อยแถวบางโพ จังหวัดนนทบุรี และปทุมธานี ซึ่งอยู่ห่างจากเมืองออกไป โรงเลื่อยเก่าสองฝั่งถนนดำรงรักษ์ตั้งแต่ช่วงปากคลองมหานาคบรรจบกับคลองโอง่างบริเวณสะพานมหาตไทยอุทิศ (สะพานร้องไห้) มาถึงถนนดำรงรักษ์บริเวณตลาดมหานาค ซึ่งเดิมเรียกว่าบ้านตะเนีหรือตานีและเป็นชุมชนไทยอิสลาม (ปัจจุบันกลายเป็นโรงแรมปรี๊นเชสและไบเบีทาวเวอร์ ตลาดมหานาคย้ายออกมาอยู่ข้างนอกบริเวณริมคลองผดุงกรุงเกษม) ได้เปลี่ยนมาเป็นโกดังเก็บไม้ และร้านค้าไม้เกือบทั้งหมด โดยเริ่มจากการเข้าบ้านไม้เล็กๆ ริมถนนดำรงรักษ์หรือตรอกซี้่ถ้าตรงข้ามวัดคอกหมู ซึ่งเป็นชุมชนไทยผสมจีนเดิม มาทำเป็นร้านขายไม้ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นคนจีนไหหลำและเคยมีอาชีพทำโรงเลื่อยไม้สักและขายไม้สักแปรรูปมาก่อน ในสมัยนั้นจะมีรถไม้สามล้อรับจ้างบรรทุกไม้

เซ็นไปส่งตามที่ต่างๆ ทั้งใกล้และไกล และรถสามล้อบรรทุกไม้ได้ย้ายตามร้านค้าไม้ที่ย้ายหรือขยายกิจการจากย่านนี้ไปยังย่านอื่นๆ ด้วยจนกระทั่งมีรถยนต์บรรทุกเพิ่มมากขึ้น กิจการรถสามล้อบรรทุกไม้จึงได้เลิกไปในที่สุด

ต่อมาเจ้าของที่ดินในบริเวณนั้นซึ่งเป็นผู้ที่มีฐานะและเป็นเจ้าของวัง (จากวัดคอกหมู ไปถึงตลาดมหานาค เป็นที่ตั้งของวังราชตระกูลเทวกุล มาลากุล ซึ่งเป็นที่ตั้งของโรงเรียนสตรีวิสุทธิคาม ถัดมาเป็นวังของหม่อมเจ้าพิสิฐ ดิศกุล วังหม่อมเจิม ดิศกุล ฌอยุธยา วังหม่อมเจ้าไกรสิงห์ วุฒิชัย ฯลฯ) ได้เริ่มสร้างอาคารตึกแถวให้เช่า ร้านค้าไม้ในบริเวณนั้นจึงย้ายมาเช่าอาคารตึกแถวสร้างใหม่ด้านหน้าวังหม่อมเจ้าพิสิฐ ดิศกุลเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2501 ซึ่งใช้เป็นทั้งร้านค้าไม้ โกดังเก็บไม้ และที่พักอาศัยไปในตัว ร้านค้าไม้เหล่านี้จะขายแต่ไม้สักแปรรูปเท่านั้น โดยมีแหล่งวัตถุดิบที่สำคัญคือโรงเลื่อยแถวบางโพ จังหวัดนนทบุรี และปทุมธานี ร้านค้าไม้ส่วนใหญ่จะขายไม้สักแปรรูปเพื่อจำหน่ายไปยังต่างประเทศ ซึ่งจะเห็นได้จากความพิถีพิถันในการคัดเลือกคุณภาพและวัดขนาดของไม้สักแปรรูป เพื่อให้ได้ตามคุณลักษณะที่บริษัทต่างประเทศต้องการ รวมถึงการจำหน่ายให้กับร้านทำเฟอร์นิเจอร์ ร้านทำวงกบประตูหน้าต่าง และช่างไม้ทั่วไป เป็นต้น กิจการค้าไม้ในบริเวณนี้นับเป็นแหล่งค้าไม้แปรรูปที่สำคัญและมีคุณภาพแห่งหนึ่งของกรุงเทพมหานคร การทำธุรกิจค้าไม้ในช่วงนี้ดำเนินไปด้วยดีมาได้ระยะหนึ่งจนถึงจุดเปลี่ยนของการค้าไม้ในบริเวณนี้

3.3 ยุคปัจจุบันของธุรกิจค้าไม้

ประมาณปี พ.ศ. 2505-2506 รัฐบาลในสมัยนั้นซึ่งมีจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์เป็นนายกรัฐมนตรี มีนโยบายไม่ให้ตั้งโรงเลื่อยหรือร้านค้าไม้แปรรูปริมถนนดำรงรักษา เนื่องจากในบริเวณนั้นอยู่ในเขตเมืองชั้นใน รวมถึงการทำโรงเลื่อยไม้และร้านค้าไม้ทำให้เกิดฝุ่นละอองเป็นจำนวนมากซึ่งก่อให้เกิดมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อมในบริเวณนั้น เจ้าของกิจการร้านค้าไม้แปรรูปจึงต้องหาแหล่งค้าขายใหม่ โดยเข้ามาขอเช่าที่จากวัดสระเกศในชอยบรมบรรพต (ข้างวัดสระเกศ) บริเวณริมกำแพงวัดและปลูกเป็นเพิงไม้เล็กๆ สำหรับค้าขายชั่วคราว ในช่วงแรกการค้าขายจะเป็นแบบซื้อมาขายไปจึงไม่ต้องใช้พื้นที่มากนัก ซึ่งเจ้าของเพิงไม้แต่ละเพิงจะใช้บ้านพักที่ถนนดำรงรักษาเป็นทั้งที่พักอาศัยและที่เก็บไม้ ต่อมาจึงมีการเช่าห้องแถวไม้เล็กๆ หรือโกดังเก็บของซึ่งเมื่อก่อนเคยเป็นโรงเลื่อยเก่าเป็นที่เก็บไม้เพิ่มเติม ลักษณะของการค้าขายจะเริ่มจากพ่อค้าไม้ไปซื้อไม้แปรรูปมาจากโรงเลื่อยในขนาดต่างๆ กันหลายขนาด แล้วนำมาวัดแยกขนาดเป็นกองๆ ตามความหนา ความกว้างและความยาวตามลำดับ ส่วนลูกค้าที่มาซื้อก็จะมีทั้งจากร้านทำเฟอร์นิเจอร์

ต่างๆ ร้านทำวงกบประตูหน้าต่าง และช่างไม้ทั่วไป รวมถึงบริษัทที่ส่งออกไม้สักไปยังต่างประเทศ ถ้าไม่มีไม้ตามขนาดที่ต้องการลูกค้าก็จะสั่งไว้แล้วมารับของในวันถัดไป ร้านค้าไม้ส่วนใหญ่จะขายไม้สักแปรรูป ส่วนไม้กระยาเลยแปรรูปมีเพียง 1-2 ร้านเท่านั้น

กิจการค้าไม้ดำเนินไปในลักษณะนี้อยู่หลายปี จนกระทั่งทางวัดสระเกศมีนโยบายก่อสร้างอาคารพาณิชย์ (ตึกแถว) ในบริเวณพื้นที่ว่างสาธารณะประโยชน์ของวัดตั้งแต่กำแพงวัดด้านตะวันออกจนถึงเชิงพระบรมมหาราชวัง ร้านค้าไม้ในบริเวณนี้จึงมาจับจองตึกแถวแห่งใหม่เป็นทีการค้าขาย โดยทางวัดได้สร้างตึกแถวเป็นล๊อคๆ ล๊อคละ 6-20 ห้อง ในช่วงแรกจะสร้างตึกแถวบริเวณด้านหน้าริมถนนในซอยก่อน หลังจากนั้นจึงสร้างตึกแถวด้านหลังที่ติดกับด้านหน้าเป็นลำดับถัดมา และให้สิทธิเจ้าของพื้นที่เดิมที่เคยค้าขายอยู่ก่อนเป็นคนจองก่อน โดยทางวัดสระเกศจะคิดค่าเช่าตึกแถวด้านหน้าในราคาห้องละประมาณ 140,000-150,000 บาท และ 80,000-100,000 บาท สำหรับตึกแถวด้านหลัง โดยทำสัญญา 12 ปีและผู้เช่าต้องเสียค่าเช่าให้กับทางวัดเดือนละ 80 บาท ต่อห้อง

ตึกแถวด้านหน้าล๊อคแรกเริ่มก่อสร้างเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2511 แต่เมื่อสร้างไปได้สักระยะหนึ่งก็เกิดปัญหาเกิดขึ้น เนื่องจากชาวบ้านในละแวกนั้นได้ร่วมกับนักอนุรักษ์นิยมคัดค้านไม่ยอมให้มีการก่อสร้างตึกแถว และมีการประท้วงโดยร้องเรียนไปที่กรมศาสนาและอ้างว่าการสร้างตึกแถวภายในบริเวณวัดเป็นการทำลายทัศนียภาพและบดบังภูเขาทองที่มีความสำคัญและมีชื่อเสียงของกรุงเทพฯ เมื่อมีเรื่องร้องเรียนดังกล่าวเกิดขึ้นทำให้การก่อสร้างต้องหยุดชะงักลง แต่เมื่อมีการตรวจสอบโดยเจ้าหน้าที่จากกรมศาสนาถึงข้อเท็จจริงก็พบว่าไม่ได้เป็นอย่างที่มีการร้องเรียน เนื่องจากตึกแถวที่สร้างเป็นอาคารปูนสูง 2 ชั้นครึ่งซึ่งไม่สูงพอที่จะบดบังภูเขาทองได้ รูปแบบของตึกที่สร้างก็เรียบง่ายและกลมกลืนกับอาคารภายในบริเวณวัด มีแผงกันแดดด้านหน้าอาคารเพื่อป้องกันแดดและฝน และปกปิดความไม่เรียบร้อยภายในในระหว่างที่มีการใช้อาคาร ทั้งยังเป็นการเพิ่มความสวยงามและความเป็นระเบียบให้กับอาคาร โดยเฉพาะในส่วนรูปแบบของหลังคาที่ทำเป็นหลังคาจั่วและมุงด้วยกระเบื้องลอนสีแดงคล้ายกับสีของหลังคาวัด จึงไม่ได้เป็นการทำลายทัศนียภาพของวัดและสิ่งแวดล้อมในบริเวณนั้น ด้วยเหตุผลดังกล่าวทำให้ชาวบ้านและนักอนุรักษ์นิยมเป็นฝ่ายแพ้คดีที่ฟ้องร้อง

เมื่อเรื่องที่ฟ้องร้องคลี่คลายลง ทางวัดจึงเริ่มก่อสร้างตึกแถวที่สร้างค้างไว้ต่อจนเสร็จในปี พ.ศ. 2513 ผู้ที่จับจองไว้จึงย้ายเข้ามาอยู่และค้าขายภายในปีเดียวกัน และใช้พื้นที่ที่เป็นเพียงชายไม่ริมกำแพงวัดเป็นที่กองไม้เพิ่มเติม ส่วนร้านที่รอการก่อสร้างอาคารพาณิชย์ในล๊อคถัดๆ มา ก็ยังคงขายอยู่ที่เพิงไม้ริมกำแพงวัดอยู่เช่นเดิม เมื่อตึกแถวด้านหน้าสร้างเสร็จจึงเริ่มก่อสร้าง

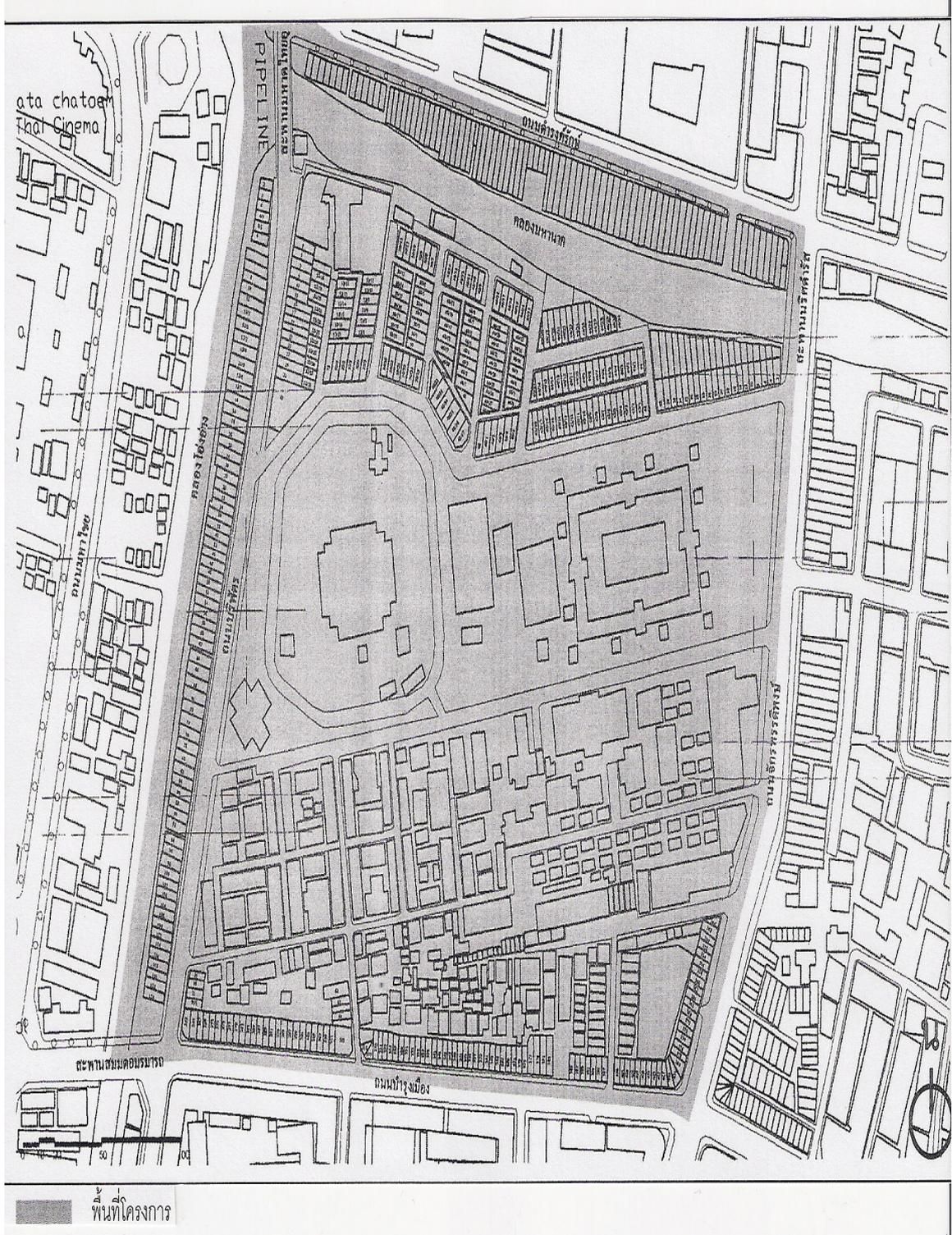
ตึกแถวด้านหลังต่อโดยออกแบบให้เชื่อมถึงกันได้ ซึ่งร้านค้าไม้ที่อยู่ด้านหน้าจะแข่งตึกแถวที่อยู่ด้านหลังไว้สำหรับเป็นที่กองไม้ของแต่ละร้าน หลังจากนั้นทางวัดจึงสร้างตึกแถวบริเวณริมคลองเพิ่มเติมเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2523-2524 ซึ่งส่วนใหญ่ร้านค้าไม้จะแข่งไว้สำหรับทำเป็นโกดังเก็บไม้ และเป็นที่อยู่อาศัยของคนงาน เมื่อสัญญาเช่าของตึกแถวครบกำหนด 12 ปี ทางวัดจะต่อสัญญาใหม่ให้ครั้งละ 12 ปีเช่นเดิม แต่คิดค่าต่อสัญญาห้องละ 20,000 บาท ส่วนค่าเช่าก็มีการปรับราคาขึ้นเป็นระยะๆ จากเดิม 80 บาทต่อห้องเป็น 130 บาท 250 บาท และ 400 บาทในปัจจุบัน

ลักษณะทางกายภาพโดยทั่วไปในปัจจุบันของชุมชนวัดสระเกศ (แผนภาพที่ 3.1) ที่เป็นเขตดั้งเดิมของเมือง ส่วนใหญ่เป็นอาคารขนาดเล็กที่มีอายุการใช้งานมานาน อาคารโดยรอบวัดสระเกศส่วนมากเป็นอาคารพาณิชย์กึ่งที่พักอาศัยที่มีมาตั้งแต่เริ่มการตั้งชุมชน กิจกรรมการค้าไม้ส่วนใหญ่อยู่บริเวณริมคลองทั้ง 2 สาย คือบริเวณริมคลองมหานาคช่วงซอยบรมบรรพตทางด้านใต้ ถนนดำรงรักษ์ทางด้านเหนือ บริเวณริมคลองโอบอ่างช่วงถนนบริพัตร และมีบ้างบางส่วนของถนนจักรพรรดิพงษ์ ผลิตภัณฑ์ที่ค้าขายบริเวณซอยบรมบรรพตและถนนดำรงรักษ์จะเป็นประเภทไม้รูปพรรณ ไม้อัด ไม้คิ้วบัว ยิปซัมบอร์ดกรุผนังและเพดาน ถนนบริพัตรจะเป็นพวก วงกบ ประตู หน้าต่าง ไม้แกะสลัก และไม้พื้นปาร์เก้ ซึ่งบางร้านจะมีโรงงานทำวงกบ ประตู หน้าต่าง หรือไสซอยไม้อยู่ด้านในอาคาร ส่วนถนนจักรพรรดิพงษ์จะค้าขายประเภทชิ้นส่วนอุปกรณ์ทั้งประปาและเครื่องจักรขนาดเล็ก บริเวณถนนบำรุงเมืองร้านค้าส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมทั่วไปที่ไม่ได้เกี่ยวกับไม้ เช่น ซ่อมรถ ซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้า อุปกรณ์เครื่องจักร ร้านเสริมสวย และร้านถ่ายรูป เป็นต้น หรือเป็นเฉพาะที่พักอาศัยอย่างเดียวก็มี บริเวณด้านในใกล้กับแยกแมนศรีเป็นชุมชนตรอกโรงศพซึ่งมีอาชีพทำและขายโรงศพในอดีต ในปัจจุบันเป็นที่พักอาศัยเพียงอย่างเดียว

ภายในพื้นที่ชุมชนวัดสระเกศมีจำนวนประชากรที่อาศัยอยู่หรือประกอบอาชีพอยู่ในพื้นที่นี้ประมาณ 3,000 คน ประมาณครึ่งหนึ่งเป็นประชากรที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในพื้นที่ อีกประมาณครึ่งหนึ่งเป็นแรงงานอพยพหรือลูกจ้างที่เข้ามาทำงานในพื้นที่ จำนวนครัวเรือนมีประมาณ 425 ครัวเรือน ครัวเรือนเหล่านี้ส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่มาเป็นเวลานานอย่างน้อยตั้งแต่ 2 รุ่นขึ้นไป ด้านฐานะทางเศรษฐกิจเมื่อเปรียบเทียบกันเองระหว่างคนในพื้นที่ (ไม่นับแรงงานอพยพ) จะมีระดับสูงประมาณร้อยละ 5 ของประชากรที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในพื้นที่ ระดับกลางประมาณร้อยละ 40 ระดับกลางค่อนข้างต่ำประมาณร้อยละ 30 และระดับต่ำประมาณร้อยละ 25 ด้านประเภทของการประกอบอาชีพ ครัวเรือนโดยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าไม้ในลักษณะต่างๆ เช่น การค้าไม้รูปพรรณ ไม้ฝ้าเพดาน ไม้แกะสลัก วงกบ บานประตู หน้าต่าง ฯลฯ ซึ่งรวมแล้วมีประมาณร้อยละ 35 ของประชากรทั้งหมด ส่วนประชากรที่ยึดอาชีพค้าขายอื่นๆ มีความหลากหลายพอสมควร เช่น ขายเคมีภัณฑ์ อุปกรณ์ก่อสร้าง โรงพิมพ์ สิ่งพิมพ์ ร้านขายอาหาร ร้านขายของชำ ร้านตัดเสื้อ และร้านเสริมสวย เป็นต้น

ภาพที่ 3.1

แผนภาพแสดงอาณาเขตพื้นที่ชุมชนวัดสระเกศ

ที่มา : คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร (2550)

เนื่องจากบริเวณพื้นที่ในเขตชุมชนวัดสระเกศ เป็นพื้นที่ต่อเนื่องมาจากเขตกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นในและชั้นนอก ซึ่งถือเป็นเขตเมืองเก่าที่มีความหนาแน่นมากและค่อนข้างคงที่ ทำให้การขยายตัวทางด้านพื้นที่มีอัตราที่ต่ำ การอยู่ใกล้กับบริเวณเขตอนุรักษ์ทำให้การพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่ทำได้ไม่รวดเร็วและไม่เต็มที่ มีข้อจำกัดมากมายทั้งในด้านกฎหมายและในด้านตัวของพื้นที่เอง การเปลี่ยนรูปแบบการขนส่งจากทางน้ำเป็นทางบกก็เป็นสาเหตุสำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้กิจกรรมการค้าเปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งระบบถนนที่มีมาตั้งแต่เดิมซึ่งมีลักษณะที่เล็กและแคบ ไม่สามารถรองรับปริมาณยานพาหนะซึ่งเพิ่มมากขึ้นทุกวันได้ ถนนเกิดจุดตัดมากมาย และพื้นที่ถูกแบ่งแปลงที่ดินให้มีขนาดเล็กลง จึงเป็นสาเหตุหนึ่งของการจำกัดประเภทของกิจกรรมการลงทุน ระบบเดินรถและขนาดถนนไม่เอื้ออำนวยให้มีที่จอดรถทั้งของผู้มาใช้บริการและการขนส่งสินค้า จึงทำให้ในปัจจุบันกิจกรรมการค้าไม่ไม่ค่อยคึกคักมากนัก โดยเฉพาะบริเวณถนนบำรุงเมืองและด้านในพื้นที่ยุทธศาสตร์ในซอยบรมบรรพต จากวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน การเปลี่ยนแปลงทางคมนาคมและปริมาณการจราจรที่เพิ่มมากขึ้นจึงไม่สะดวกต่อการค้าขายและความไม่เอื้ออำนวยของทำเลที่ตั้งเหมือนเช่นเคยในอดีต ทำให้ผู้ประกอบการค้าไม้หลายร้านต้องปิดกิจการลง ส่งผลให้การค้าของพื้นที่บางบริเวณเริ่มซบเซา บางรายต้องย้ายไปอยู่ในทำเลอื่นและเปลี่ยนไปเป็นบ้านเช่า หรือปิดกิจการการค้าบริเวณนี้อย่างถาวรและใช้เป็นที่อยู่อาศัยเพียงอย่างเดียว

พื้นที่บริเวณถนนดำรงรักษ์ เมื่อก่อนเป็นย่านที่อยู่อาศัยและค้าขายเล็กๆ น้อยๆ แต่ต่อมามีการขยายตัวของกิจการค้าไม้มายังบริเวณนี้ โดยขยายสาขาหรือกิจการมาจากซอยบรมบรรพต ในปัจจุบันเป็นถนนที่มีความคึกคักที่สุดในบรรดาถนนทั้ง 3 สาย คือ ถนนบริพัตร ถนนซอยบรมบรรพต และถนนดำรงรักษ์ เนื่องจากมีการขนถ่ายสินค้าตลอดเวลา มีรถจอดตลอด 2 ข้างทาง ซึ่งเป็นร้านค้าไม้รูปพรรณและผลิตภัณฑ์ไม้ต่างๆ ถนนเส้นนี้เชื่อมต่อระหว่างแยกผ่านฟ้าและถนนจักรพรรดิพงษ์ซึ่งขนานกับคลองมหานาค มีระบบการเดินรถ 2 ช่องทางและมี 4 ช่องทางการจราจร ซึ่งใช้จอดรถ 2 ช่องทางและเดินรถ 2 ช่องทาง การค้าไม้ในบริเวณนี้ไม่ซบเซาลงมากนัก อาจเป็นเพราะทางเข้าออกของถนนสายนี้สะดวกต่อการขนส่ง

พื้นที่ริมถนนบำรุงเมือง พื้นที่ในบริเวณนี้ส่วนใหญ่เป็นอาคารพาณิชย์ ในอดีตส่วนหนึ่งของอาคารพาณิชย์เป็นกิจการของการขายไม้และดอกไม้ไฟต่อเนื่องจากถนนบริพัตร แต่เมื่อมีการห้ามขายดอกไม้ไฟและห้ามจอดรถริมถนนบำรุงเมือง ทำให้ผู้ประกอบการทั้ง 2 ประเภทต้องปิดกิจการลงไป จากนั้นก็ใช้อาคารไว้เพื่ออยู่อาศัยอย่างเดียวหรือใช้เป็นโกดังเก็บของ ซึ่งจะมีห้องที่ปิดไว้เป็นจำนวนมากหรือประมาณครึ่งหนึ่งของจำนวนอาคารทั้งหมดริมถนนสายนี้ กิจการ

พาณิชย์ที่ยังคงดำเนินกิจการอยู่จะต้องปรับตัวให้เข้ากับข้อจำกัดดังกล่าว เช่น นำของไปส่งลูกค้าเองโดยไม่ต้องให้ลูกค้ามารับที่ร้าน กิจการส่วนใหญ่เป็นกิจการของครอบครัวที่มีผู้สืบทอดเป็นรุ่นลูกและรุ่นหลาน

พื้นที่บริเวณซอยบรมบรรพต เป็นพื้นที่ค่อนข้างปิดเนื่องจากถนนที่เข้าสู่พื้นที่ชุมชนบริเวณด้านทิศเหนือของวัดสระเกศมีลักษณะเป็นพื้นที่สวนตัว ซึ่งไม่เหมาะแก่การประกอบการค้า เพราะถูกปิดล้อมด้วยขอบเขตที่เป็นคลองมหานาคและห้องแถวของถนนบริพัตร ถนนที่เข้าสู่ซอยไม่ใช่ถนนตรงแต่ลัดเลาะขนานไปกับแนวกำแพงด้านเหนือของวัดสระเกศ และเป็นซอยที่ไม่กว้างนัก มีทางเข้าพื้นที่เพียง 2 ทาง คือทางด้านถนนบริพัตรและถนนจักรพรรดิพงษ์ ช่องทางเข้าจากถนนบริพัตรมีขนาดแคบกว่าทางด้านถนนจักรพรรดิพงษ์คือมี 1 ช่องทางการจราจร ส่วนอีกด้านหนึ่งทางฝั่งถนนจักรพรรดิพงษ์มี 2 ช่องทางการจราจร และมีพื้นที่สำหรับวางกองไม้อยู่ข้างทางริมกำแพงวัดซึ่งเสมือนกับเป็นสัญลักษณ์ของย่านขายไม้ พื้นที่บริเวณซอยบรมบรรพตเป็นชุมชนค้าไม้ที่ได้ทำสัญญาเช่าที่ดินกับทางวัดสระเกศมาเป็นเวลานาน ห้องแถวในซอยย่อยของพื้นที่นี้และด้านหลังที่ติดกับคลองมหานาคหลายคูหาถูกใช้เป็นโกดังเก็บไม้และโรงไสไม้ ซึ่งกิจการเหล่านี้ต้องใช้แรงงานในกระบวนการไสไม้และขายไม้จำนวนมาก กิจการหนึ่งๆอาจจะต้องจ้างแรงงานไว้ถึง 6-7 คน โดยแรงงานเหล่านี้จะอาศัยอยู่กับเจ้าของกิจการแต่จะรับผิดชอบเรื่องอาหารด้วยตนเอง ห้องแถวอีกหลายๆ คูหาที่อยู่ในซอยย่อยหลายซอยของพื้นที่นี้ใช้เพื่ออยู่อาศัยอย่างเดียว

คนในซอยบรมบรรพตบางคนตั้งข้อสังเกตว่า เมื่อก่อนคนในพื้นที่สนิทสนมกันมากกว่านี้เพราะการค้าขายยังคล่องตัวอยู่ ต่อมาการค้าขายลำบากขึ้นและต้องแข่งขันกันมากขึ้น ทำให้ความสัมพันธ์ห่างๆ กันไป หรืออีกเหตุผลหนึ่งคือรุ่นลูกหลานของคนในพื้นที่นี้ได้รับการศึกษาสูงๆ กันเป็นส่วนใหญ่ และเมื่อจบการศึกษาแล้วจะมีหน้าที่การงานอยู่นอกพื้นที่ ทำให้มีโอกาสและเวลาทำความคุ้นเคยกับเพื่อนบ้านลดน้อยลงไป

พื้นที่บริเวณถนนบริพัตร เป็นถนนที่อยู่ทางทิศตะวันตกของพื้นที่ ขนานกับคลองรอบกรุง และเชื่อมระหว่างแยกผ่านฟ้ากับถนนบำรุงเมือง ตัดผ่านคลองมหานาคโดยมีสะพานมหาตมาทิตยอนุสรณ์ (สะพานร้องไห้) เป็นส่วนเชื่อม มีระบบการเดินรถ 2 ช่องทาง มี 4 ช่องทางการจราจร ใช้จอดรถ 2 ช่องทางและเดินรถ 2 ช่องทาง ทั้งสองฝั่งของถนนบริพัตรเป็นตึกแถว 2 ชั้นที่เป็นทั้งอาคารพาณิชย์และที่อยู่อาศัย ความคึกคักของการค้าเมื่อเทียบกับถนนดำรงรักษ์แล้วมีน้อยกว่า เนื่องจากเกือบจะทุกคูหาของอาคารบนถนนสายนี้มีแต่การค้าไม้เพียงอย่างเดียว ซึ่งเป็นกิจกรรมที่มีความต่อเนื่องมาโดยตลอดตั้งแต่ในสมัยรัชกาลที่ 5 กิจกรรมการค้าขายไม้ได้ถูกสืบทอดและส่งผ่านโดยสมาชิกของครอบครัวจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง อย่างไรก็ตาม มีบางร้านที่

เพิ่งเริ่มเปลี่ยนมาทำธุรกิจค้าไม้จากเมื่อก่อนที่เคยขายดอกไม้ไฟ แต่ต้องเลิกไปเมื่อมีกฎหมายสั่งห้ามทำและขายดอกไม้ไฟในพื้นที่บริเวณนี้เนื่องจากเกิดอุบัติเหตุบ่อยครั้ง ดังนั้นในอดีตกิจกรรมทางเศรษฐกิจบนถนนสายนี้จึงเป็นการขายไม้ผสมกับการขายดอกไม้ไฟ

จากการสอบถามกับเจ้าของกิจการค้าไม้บางรายบนถนนบริพัตร ได้ข้อมูลที่น่าสนใจว่า พวกเขามีความภาคภูมิใจที่ได้สืบทอดอาชีพที่เก่าแก่มาจากบรรพบุรุษ ผลิตภัณฑ์ไม้ที่ทำขายต้องมีการปรับให้เข้ากับยุคสมัยและความต้องการของลูกค้า ถึงแม้ว่าความคึกคักของย่านขายไม้ที่วัดสระเกศนี้จะลดลงไป แต่ความมีชื่อเสียงของย่านนี้ยังคงมีอยู่และยังมีลูกค้าเข้ามาซื้อสินค้าตลอด สิ่งที่สำคัญคือต้องรักษาคุณภาพของงานไม่ให้ลูกค้าผิดหวัง กิจการค้าไม้บนถนนบริพัตรส่วนใหญ่จะเน้นการทำวงกบ ประตูและประตูแกะสลักเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งแตกต่างจากถนนดำรงรักษ์และซอยบรมบรรพตที่เน้นขายไม้รูปพรรณมากกว่า ความคึกคักของการค้าเมื่อเทียบกับถนนดำรงรักษ์แล้วมีน้อยกว่า แต่มีความคึกคักกว่าซอยบรมบรรพต คนรุ่นหนุ่มสาวบางคนยังคงมีเจตนาธรรมที่จะสืบทอดงานขายไม้ต่อจากรุ่นพ่อแม่และมีความพยายามในการหาตลาดใหม่ๆ อยู่เสมอ ส่วนลูกค้าที่มาติดต่อซื้อผลิตภัณฑ์ไม้บนถนนนี้ก็มาจากทุกๆ เขตของกรุงเทพฯ โดยไม่จำกัดว่าจะต้องเป็นเขตเมืองชั้นในเท่านั้น

3.3.1 ประเภทของไม้และผลิตภัณฑ์ไม้ที่จำหน่าย

ผลิตภัณฑ์ที่จำหน่ายในร้านค้าไม้แปรรูปและร้านค้าสิ่งประดิษฐ์ทั่วไปในเขตชุมชนวัดสระเกศ แบ่งออกเป็นชนิดต่างๆ ได้ดังนี้

1. ไม้แปรรูป (Timber, Lumber) ได้แก่ ไม้สัก ไม้เบญจพรรณต่างๆ เช่น ไม้เต็ง ไม้แดง ไม้มะค่าโมง ไม้ตะเคียนทอง ไม้โอ๊ค (Oak) ไม้แอช (Ash) ไม้ฮาร์ดแมเปิ้ล (Hard Maple) เป็นต้น

ไม้แปรรูป คือ ไม้ซุง (Log) ที่นำมาแปรรูปโดยการเลื่อย ฝ่า ตัด หรือซอออกเป็นแผ่นให้มีขนาดตามความต้องการของตลาดและผู้ซื้อ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการก่อสร้าง ทำเครื่องเรือน หรือแปรรูปต่อไปเป็นผลิตภัณฑ์อื่นๆ ซึ่งแบ่งได้เป็น 2 ชนิด คือ ไม้สักแปรรูปและไม้ทั่วไปแปรรูป

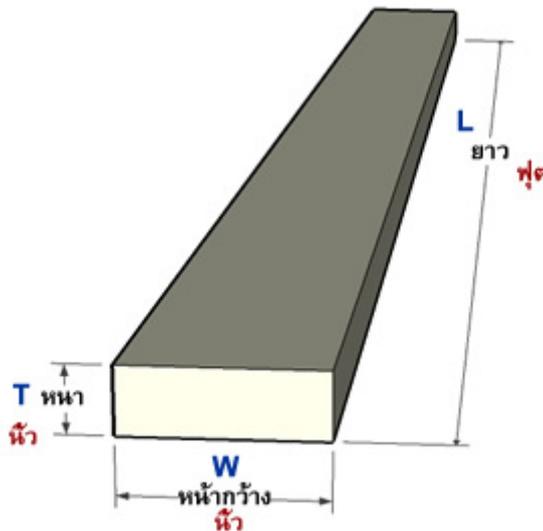
ไม้สักแปรรูป ไม้สักเป็นไม้เนื้ออ่อน ลักษณะของเนื้อไม้จะมีสีเหลืองทองหรือน้ำตาลอ่อน มีลวดลายสวยงาม เลียนตรง เนื้อไม้หยาบ ไม่สม่ำเสมอ และมีน้ำมันในตัว เลื่อยไสกบตกแต่งและขัดชักเงาได้ดี แปรรูปได้ง่าย แต่มีราคาสูงกว่าไม้แปรรูปทั่วไป ซึ่งราคาของไม้สักจะแบ่งเป็นราคาไม้สวย (เกรดเอ) และไม้ตลาด (เกรดบี) ปัจจุบันไม้สักส่วนใหญ่ต้องนำเข้าจากประเทศพม่าและลาว ส่วนในประเทศจะมีเฉพาะไม้สักสวนป่า (ป่าปลูก) ซึ่งเป็นไม้สักต้นเล็กและจะมีกระพี้สี

ขาวในเนื้อไม้ ไม้สักนิยมนำมาทำเป็น พื้นไม้ ปาร์เก้ ใต๊ะ แก้วอี้ งานแกะสลักและงานเฟอร์นิเจอร์ต่างๆ เพราะมีความทนทานต่อแมลง ปลวก มอด และสภาพอากาศร้อนชื้นของประเทศไทย

ขนาดมาตรฐานโดยทั่วไปของไม้สักแปรรูปที่มีจำหน่ายในท้องตลาด จะวัดความหนาและความกว้างเป็นนิ้ว ความยาวเป็นฟุต โดยจะมีความหนาตั้งแต่ 1/2 นิ้วขึ้นไป ส่วนความกว้างจะเริ่มตั้งแต่ 1 นิ้วขึ้นไป และความยาวจะเริ่มตั้งแต่ 1 ฟุตขึ้นไป ซึ่งจะแบ่งออกเป็นไม้สั้นและไม้ยาว ไม้สั้นคือไม้ตั้งแต่ 1-5.5 ฟุต ไม้ยาวคือไม้ตั้งแต่ 6 ฟุตขึ้นไป (ประมาณ 6-12 ฟุต) เนื่องจากไม้สักเป็นไม้ที่มีราคาสูง เศษความยาวของไม้ที่เกินฟุตจะกำหนดเป็น 1/2 ฟุต เช่น 1 1/2 ฟุต 2 1/2 ฟุต และ 3 1/2 ฟุต เป็นต้น ส่วนขนาดไม้ที่ต่างไปจากขนาดมาตรฐาน เช่น ขนาดที่มีความกว้าง หนา หรือความยาวเป็นพิเศษ ผู้ซื้อสามารถสั่งเลื่อยจากโรงเลื่อย ผู้ขาย หรือร้านตัวแทนจำหน่ายได้ แต่จะมีราคาสูงกว่าขนาดมาตรฐานทั่วไป การคิดปริมาตรไม้ของไม้สัก (ภาพที่ 3.2) จะคิดเป็นคิวบิกฟุตหรือลูกบาศก์ฟุต (ลบ.ฟุต, F³) ซึ่งลูกบาศก์ฟุต หมายถึง ปริมาตรของเนื้อไม้ที่มีหน้ากว้าง 1 ฟุต ยาว 1 ฟุต และหนา (สูง) 1 ฟุต ซึ่งจะคำนวณได้จากความหนา (นิ้ว) x ความกว้าง (นิ้ว) x ความยาว (ฟุต) โดยนิ้วมักเขียนแทนด้วย " และฟุตมักเขียนแทนด้วย ' (12" = 1' หรือ 1" = 1/12')

ภาพที่ 3.2

การคิดปริมาตรไม้ของไม้สัก

ที่มา : ประณต กุลประสูติ (2547)

ตัวอย่างเช่น การหาปริมาตรและราคาไม้สัก ขนาด 1" x 4" x 3' จำนวน 1 ท่อน และมีราคา 2,500 บาท ต่อลบ.ฟุต (คิวฟุต)

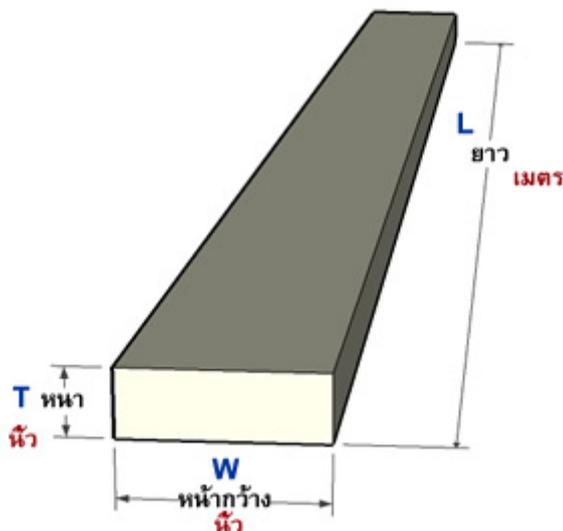
$$\begin{aligned} \text{วิธีคิด คือ แปลงหน่วยของทุกด้านให้มีหน่วยเป็น ฟุต} \times \text{ฟุต} \times \text{ฟุต} &= \text{ฟุต}^3 \text{ (คิวฟุต)} \\ &= 1/12 \text{ (แปลงเป็นฟุตโดยหาร12)} \times 4/12 \text{ (แปลงเป็นฟุตโดยหาร12)} \times 3 \text{ (ไม่ต้องแปลง)} \\ &= 0.0833 \text{ ลบ.ฟุต (คิวฟุต)} \times 2,500 \text{ (ราคาต่อคิวฟุต)} = 208.25 \text{ บาท (ราคาต่อท่อน)} \end{aligned}$$

ถ้ามีจำนวนท่อนเท่าใดก็นำจำนวนท่อนมาคูณกับราคาต่อท่อน ส่วนการกำหนดราคาของไม้สักนั้นจะดูที่หน้าไม้ (ความกว้าง) และความยาวเป็นหลัก ยิ่งหน้าไม้มีขนาดกว้างและยาวมากขึ้นเท่าใดจะยิ่งมีราคาสูงขึ้น

ไม้ทั่วไปแปรรูปหรือไม้เบญจพรรณ คือไม้ชนิดต่างๆ ที่ไม่ใช่ไม้สัก ส่วนใหญ่จะนำไปใช้ในงานก่อสร้าง เช่น ไม้ยาง ไม้เต็ง ไม้แดง และไม้มะค่าโมง เป็นต้น ขนาดมาตรฐานของไม้เบญจพรรณที่มีจำหน่ายในท้องตลาด จะมีขนาดความหนาและความกว้างเป็นนิ้วเช่นเดียวกับไม้สัก แต่จะแตกต่างที่ความยาวเท่านั้นที่เป็นเมตร เศษความยาวของไม้ที่เกินเมตรจะกำหนดเป็น 50 เซนติเมตรหรือครึ่งเมตร เช่น ไม้ยาว 1.00 เมตร 1.50 เมตร และ 2.50 เมตร เป็นต้น ส่วนขนาดไม้ที่นอกเหนือจากขนาดมาตรฐานหรือไม้คัดพิเศษ ผู้ซื้อสามารถสั่งซื้อได้จากโรงเลื่อย ผู้ขาย หรือร้านตัวแทนจำหน่ายได้เช่นเดียวกับไม้สัก แต่ราคาจะสูงกว่าขนาดมาตรฐานทั่วไปเช่นกัน การคิดปริมาตรไม้ของไม้เบญจพรรณ (ภาพที่ 3.3) จะคิดเป็นคิวบิกฟุตเหมือนไม้สัก โดยคำนวณจากความหนา (นิ้ว) \times ความกว้าง (นิ้ว) \times ความยาว (เมตร) โดย 1 เมตร = 100 ซม. 2.54 ซม. = 1 นิ้ว และ 12 นิ้ว = 1 ฟุต

ภาพที่ 3.3

การคิดปริมาตรไม้ของไม้เบญจพรรณ

ที่มา : ประณต กุลประสูติ (2547)

ตัวอย่างเช่น การหาปริมาตรและราคาไม้เบญจพรรณ ขนาด 1" x 4" x 3.50 เมตร จำนวน 1 ท่อน และมีราคา 750 บาท ต่อลบ.ฟุต (คิวฟุต)

วิธีคิด คือ แปลงหน่วยของทุกด้านให้มีหน่วยเป็น ฟุต x ฟุต x ฟุต = ฟุต³ (คิวฟุต)
= 1/12 (แปลงเป็นฟุตโดยหาร12) x 4/12 (แปลงเป็นฟุตโดยหาร12) x 350 ซม./2.54 (เป็นนิ้ว)/12 (เป็นฟุต)

= 0.319 ลบ.ฟุต (คิวฟุต) x 750 บาท (ราคาต่อคิวฟุต) = 239.28 บาท (ราคาต่อท่อน)

ถ้ามีจำนวนท่อนเท่าใดก็นำจำนวนท่อนมาคูณกับราคาต่อท่อน ส่วนการกำหนดราคาของไม้เบญจพรรณจะดูที่หน้าไม้ (ความกว้าง) และความยาวของไม้เช่นกัน แต่ราคาของไม้เบญจพรรณแต่ละขนาดจะไม่ต่างกันมากเมื่อเทียบกับไม้สัก

จากการคำนวณหาปริมาตรไม้สักและไม้เบญจพรรณดังกล่าว เป็นการคำนวณจากการหาค่าตามหน่วยของลบ.ฟุต (คิวฟุต) แต่ในปัจจุบันส่วนใหญ่จะนำค่าคงที่หรือค่าสำเร็จที่หาได้มาคูณหรือหารขนาดไม้ได้ทันที ถ้ากำหนดหน้าไม้เป็น นิ้ว x นิ้ว x ฟุต ก็สามารถนำมาคูณด้วยค่าคงที่ คือ 1/144 หรือ หารด้วย 144 (1/12 x 1/12 x 1) เช่น ไม้สัก ขนาด 1" x 4" x 3' = 1 x 4 x 3 /144 = 0.0833 ลบ.ฟุต (คิวฟุต) และถ้ากำหนดหน้าไม้เป็น นิ้ว x นิ้ว x เมตร ก็สามารถคูณด้วยค่าคงที่คือ 0.0228 (1/12 x 1/12 x 100/2.54/12) เช่น ไม้เต็ง ขนาด 1" x 4" x 3.50 เมตร = 1 x 4 x 3.50 x 0.0228 = 0.319 ลบ.ฟุต (คิวฟุต)

การคำนวณราคาไม้ ราคา (บาท) = คิวบิกฟุตหรือลูกบาศก์ฟุต x ราคา (ต่อคิวบิกฟุต)

2. ไม้อัด ได้แก่ ไม้อัดยาง ไม้อัดสัก กระดาศอัด ไม้อัดเคลือบลายต่างๆ

ขนาดมาตรฐานของไม้อัด จะกำหนดจากขนาดกว้าง ยาว และหนา ได้แก่ ขนาด 4 x 8 ฟุต (122 x 244 ซม.) และขนาด 3 x 6 ฟุต (91.5 x 183 ซม.) โดยมีความหนา 3, 4, 6, 10, 15 และ 20 มิลลิเมตร ไม้อัดที่ผลิตขายในท้องตลาดจะมีหลายคุณภาพ (เกรด) โดยแบ่งเป็น

2.1 ไม้อัดบางนา หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ไม้อัดโรงเก่า ผลิตโดยบริษัทไม้อัดไทย จำกัด ซึ่งถือว่ามีคุณภาพดีที่สุดในท้องตลาด มีความหนา 4, 6, 10, 15 และ 20 มิลลิเมตร ส่วนความยาวมีทั้งขนาดที่เป็นฟุตคือ 6, 8 ฟุต และขนาดที่เป็นเซนติเมตรคือ 244 เซนติเมตร ความกว้าง มีทั้งขนาดที่เป็นฟุต 3, 4 ฟุต และขนาดที่เป็นเซนติเมตร คือ 122 เซนติเมตร โดยแบ่งเกรดออกเป็น 3 เกรด ได้แก่ ชนิดพิเศษ ชนิดดี และชนิดกลาง หรือถ้าเรียกตามประเภทการใช้งานจะแบ่งเป็น ชนิดใช้ภายนอกและชนิดใช้ภายใน

2.2 ไม้อัดจากบริษัทเอกชนทั่วไป (โรงใหม่) ขนาดความหนาของไม้อัดขึ้นอยู่กับคุณภาพและโรงงานแต่ละโรงที่ผลิตออกมา โดยมีความหนาตั้งแต่ 2.2-20 มิลลิเมตร เกรดที่ดีที่สุดของไม้อัดโรงใหม่ คือ A-A (หน้าเรียบทั้งสองด้าน) A-B (หน้าเรียบด้านหนึ่ง หยาบด้านหนึ่ง) และ A-C (ด้านหลังคุณภาพต่ำ) ส่วนราคาก็จะแตกต่างกันตามคุณภาพดังที่กล่าวมาข้างต้น

ไม้อัดที่ใช้กันทั่วไปสามารถแบ่งเป็นประเภทหลักๆ ได้ดังนี้

(1) ไม้อัดยาง เป็นไม้อัดที่ใช้ไม่อย่างเป็นผิวทั้งทางด้านหน้าและหลัง หรือด้านหลัง อาจใช้ไม้ชนิดอื่นที่มีคุณภาพเทียบเท่ากันเป็นผิวแทนไม้ยางได้ ไม้อัดยางไม่มีลวดลายจึงเหมาะสำหรับใช้ทำเป็นโครงสร้างภายใน ซึ่งไม่ต้องการโชว์ความสวยงาม มีความหนา 3 , 4 , 6 , 10 , 15 และ 20 มิลลิเมตร

(2) ไม้อัดสัก เป็นไม้อัดที่ตกแต่งผิวหน้าด้วยวีเนียร์ไม้สักซึ่งมีลวดลายตามธรรมชาติเป็นผิวหน้า ส่วนผิวทางด้านหลังอาจจะใช้ไม้สักหรือไม้ชนิดอื่นก็ได้ แบ่งออกเป็นลายภูเขาและลายเส้นตรง มีหลายเกรดและหลายราคา ซึ่งขึ้นอยู่กับสีและลายของวีเนียร์ไม้สักที่นำมาปิดทับ มีความหนา 3 , 4 , 6 , 10 , 15 และ 20 มิลลิเมตร นิยมนำมาใช้ประกอบกับโครงไม้เพื่อโชว์ลวดลาย สามารถทำสีธรรมชาติหรือสีอื่นๆ ได้

(3) ไม้อัดสักอิตาลี เป็นไม้อัดสักอีกประเภทหนึ่งที่นิยมใช้กันมาก เนื่องจากมีราคาถูกกว่าไม้อัดสัก แบ่งออกเป็นลายภูเขาและลายเส้นตรง มีความหนา 4 มิลลิเมตร และมีหลายราคาเช่นเดียวกับไม้อัดสัก แต่ต่างกันตรงสีที่อยู่ข้างในไม้อัด ซึ่งมีทั้งที่เป็นสีไม้ ไม้กระดาดหรือไม้ MDF โดยสีไม้จะมีราคาแพงกว่าไม้กระดาดแต่จะมีความทนทานกว่า ข้อด้อยคือไม่สามารถทำสีย้อมได้

(4) ไม้อัดต่างประเทศ ได้แก่ ไม้อัดเซอร์รี่, เมเปิ้ล, แอชจีน, แอชอเมริกา, บีช, ไม้คัลช มีความหนา 4 มิลลิเมตร นิยมนำมาใช้ประกอบกับโครงไม้เพื่อโชว์ลวดลาย

(5) กระดาษอัด มีความหนา 3-4 มิลลิเมตร ใช้ในการทำเฟอร์นิเจอร์, กรอบรูป, บุประตุรถยนต์ เป็นต้น

(6) ไม้อัดเคลือบลายต่างๆ มีความหนา 3-4 มิลลิเมตร นิยมนำมาใช้ประกอบกับโครงไม้เพื่อโชว์ลวดลายหรือใช้ในการทำเฟอร์นิเจอร์ต่างๆ

3. แผ่นไม้วีเนียร์ (Veneer) หรือแผ่นไม้บาง ได้แก่ แผ่นไม้วีเนียร์จากไม้สักและแผ่นไม้วีเนียร์จากไม้กระยาเลย (ไม้ชนิดต่างๆ ยกเว้นไม้สัก)

วีเนียร์หรือไม้บาง เป็นการลอก ฝาน เลื่อยไม้ซุง ไม้เปิดปึก หรือไม้ดับ ให้เป็นแผ่นที่มีความหนาสม่ำเสมอ โดยการทำไม้บางนี้จะให้ความสำคัญในการคัดเลือกสี ลายไม้ เส้นไม้

การตัด หรือผ่าน เพื่อให้ได้ลายไม้ที่สวยงาม ใช้สำหรับตกแต่งแผ่นไม้อัด ขอบเฟอร์นิเจอร์ ขอบตู้ และหน้าโต๊ะ เป็นต้น

ไม้บางที่ผลิตในประเทศจะทำจากไม้ที่มีลวดลายและสีสวยงาม เช่นไม้สัก ไม้มะปิ่น ส่วนไม้บางที่นำเข้ามาจากต่างประเทศจะเป็นพวก ไม้บีช ไม้แอช ไม้เมเปิ้ล ไม้โอ๊ค เป็นต้น ราคาที่จำหน่ายจะคิดตามหน้ากว้างของแผ่นไม้ โดยมีความกว้างเป็นนิ้ว เช่น 1, 1 1/2, 2, 3, 4 และ 5 นิ้ว และมีความยาวเป็นฟุตคือ 8.5 ฟุต หรือ 2.50 เมตร นิยมขายเป็นมัด (1มัด มี10 เส้น) ในกรณีที่ต้องการความกว้างและยาวมากกว่าขนาดที่มีขายทั่วไปสามารถสั่งทำพิเศษได้ การติดไม้บางบนผิวงาน ส่วนใหญ่นิยมใช้กาวยางเป็นตัวยึดติด

4. ไม้ปาร์เก้ (Parquet) และ ไม้ปูพื้น (Wood Flooring) ไม้ที่นิยมนำมาใช้เป็นวัสดุปูพื้นทั่วไป สามารถแบ่งตามแหล่งกำเนิดได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ คือ ไม้ในแถบภูมิภาคเอเชีย เช่น ไม้สัก ไม้แดง ไม้มะค่า ไม้ตะแบก ฯลฯ และอีกกลุ่มหนึ่งคือไม้ที่นำเข้ามาจากต่างประเทศ เช่น ไม้โอ๊ค (Oak) ไม้ไวท์แอช (White Ash) ไม้ฮาร์ดเมเปิ้ล (Hard Maple) เป็นต้น

แผ่นพื้นไม้ ที่มีขนาดความกว้างประมาณ 1½” – 4” และมีความยาวไม่เกิน 18” เรียกว่า ไม้ปาร์เก้ (Parquet)

แผ่นพื้นไม้ ที่มีขนาดความกว้างตั้งแต่ 4” ขึ้นไป และมีความยาวเกิน 18” ขึ้นไป เรียกว่า ไม้พื้น หรือไม้พื้นวางลิ้น (Solid wood Floors)

ไม้ปูพื้นเป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการแปรรูปไม้ท่อนหรือไม้ซุงมาเป็นแผ่นๆ และนำมาไสเรียบสี่ด้าน หรือขึ้นรูปโดยการเซาะร่อง ทำลิ้นหรือทำเป็นบังใบ ส่วนใหญ่จะมีการอบไล่ความชื้น และอบน้ำยาป้องกันเนื้อไม้ก่อนที่จะนำมาจำหน่าย มีหน้ากว้างหลายขนาด เช่น 4, 6, 8 นิ้ว หรือมากกว่า โดยมีความหนาประมาณ 0.5 -1 นิ้ว ซึ่งขึ้นอยู่กับชนิดของไม้ เพราะไม้แต่ละชนิดจะมีความแข็งแรงและการยืดหดของเนื้อไม้ไม่เท่ากัน ส่วนความยาวมีขนาดไม่จำกัดโดยมีขนาดมาตรฐานคือ ประมาณ 2 เมตรขึ้นไป ซึ่งไม้ที่มีความยาวมากๆ จะมีราคาสูงกว่าไม้สั้น

โมเสค (Mosaic) เป็นการนำเอาเศษไม้ขนาดเล็กๆ โดยแต่ละชิ้นไสเรียบทั้ง 4 ด้าน (ไม่มีทั้งลิ้นและร่องลิ้น) หนาประมาณ 6 มม. ยาวประมาณ 6 นิ้ว และกว้างประมาณ 1 นิ้ว จำนวนประมาณ 4-7 ชิ้น มาเรียงต่อกันเป็นสี่เหลี่ยมจัตุรัสและนำแต่ละสี่เหลี่ยมจัตุรัสมาวางขวางสลับแนวกันเป็นแผ่นให้ได้ขนาด 12 นิ้ว x12 นิ้ว โดยเรียงประกอบติดกันบนกระดาษกาวย โมเสคถือเป็นไม้พื้นที่เป็นผลิตภัณฑ์จากไม้จริงหรือไม้แปรรูปขนาดชิ้นเล็กที่สุด แต่ปัจจุบันได้เลิกผลิตจนเกือบหมดแล้ว เนื่องจากต้นทุนแรงงานและค่าการผลิตไม่คุ้มกับราคาขาย

สำหรับไม้ที่มีขนาดเล็กหรือเศษไม้ที่เหลือจากไม้แผ่น จะนำมาทำเป็นไม้ปาร์เก้ โดยเมื่อนำมาประกอบกันด้วยระบบร่องลิ้นจะได้เป็นไม้แผ่นพื้นขนาดต่างๆ ซึ่งในห้องตลาดจะมีหลายขนาดและหลายราคา ปาร์เก้เข้าลิ้นขนาดมาตรฐานคือ 1"x2"x12" หรือ 5x30 เซนติเมตร ขนาดใหญ่ที่สุดจะเป็นขนาด 1"x4"x14" หรือ 10x35 เซนติเมตร และเมื่อนำมาปูพื้นจะมีลักษณะใกล้เคียงกับการปูแผ่นไม้จริง แต่มีราคาขยับแพงกว่า การแบ่งเกรดไม้ปาร์เก้ จะแบ่งตามสีและคุณภาพของไม้ เช่น ไม้ปาร์เก้ชนิดเกรด AAA หรือ A++ จะเป็นไม้ที่มีคุณภาพดี โดยจะคัดชั้นไม้ที่มีตาหรือรอยแตกบิ่นน้อย มีสีและลายไม้สวยงาม ส่วนไม้ที่มีคุณภาพรองลงไปก็จะระบุเป็นเกรด A หรือ B ซึ่งราคาจะต่างกันพอสมควร

5. วงกบ ประตู หน้าต่าง

วงกบประตูและหน้าต่าง นิยมใช้ไม้เนื้อแข็ง, ไม้เต็ง, ไม้ตะเคียน, ไม้แดงและไม้จำปา เป็นต้น ขนาดมาตรฐานของวงกบประตู คือ 80x200 เมตร และ 90x200 เมตร ส่วนวงกบหน้าต่าง ขนาดมาตรฐาน คือ 60x100 เมตร และ 60x110 เมตร

สำหรับบานประตูแบ่งได้เป็น 2 ชนิดใหญ่ๆ คือ ประตูไม้จริงและประตูไม้อัด ซึ่งประตูไม้จริงที่นิยมใช้ทั่วไปจะใช้ไม้สัก ตะแบก จำปา และไม้เบญจพรรณต่างๆ เป็นต้น ส่วนประตูไม้อัดมีหลายชนิด หลายคุณภาพ แบ่งออกชนิดหลักๆ คือ ประตูไม้อัดยางและประตูไม้อัดสัก ขนาดมาตรฐานของประตูโดยทั่วไป คือ 80x200 เมตร และ 90x200 เมตร ส่วนบานหน้าต่างจะเป็นไม้จริงสั่งทำตามขนาด ไม่ค่อยมีชนิดที่ทำสำเร็จรูปวางจำหน่าย โดยขนาดมาตรฐานของบานหน้าต่างโดยทั่วไป คือ 60x100 เมตร และ 60x110 เมตร

6. ไม้บัว ไม้คิ้ว เสائبันได รวบบันได ลูกกรงบันไดและผลิตภัณฑ์ไม้อื่น ๆ

บัวและคิ้วไม้

การใช้บัวและคิ้วไม้มีจุดประสงค์หลักเพื่อปกปิดช่องว่าง และรอยต่อระหว่างพื้นกับผนัง ประตูกับกำแพง ทั้งยังช่วยสร้างความสวยงามและเพิ่มคุณค่าให้กับชิ้นงานมากขึ้น นอกจากนี้ใช้เพื่อตกแต่งบ้านพักอาศัย ร้านค้า สำนักงาน หรือซ่อมแซมตำหนิที่ผนังหรือพื้นเพดานแล้ว ยังนิยมใช้กับงานเฟอร์นิเจอร์ต่างๆ และใช้เป็นของตกแต่ง เป็นต้น ไม้ที่นิยมนำมาทำเป็นบัวและคิ้วไม้ได้แก่ ไม้สัก ไม้เต็ง ไม้จำปา ฯลฯ รวมทั้งไม้จากไม้ต่างประเทศ เช่น ไม้สนนอก ไม้บีช และไม้แอช เป็นต้น มีความยาวตั้งแต่ 6, 8, 10 และ 12 ฟุต

การเลือกบัวและคิ้วไม้ ควรเลือกที่ไม่มีมีตาไม้หรือมีตาน้อยที่สุด ไม่มีรอยปริแตก มีลวดลายที่สม่ำเสมอ ตรงไม่บิดงอ นอกจากบัวและคิ้วไม้สำเร็จที่มีจำหน่ายแล้ว ยังสามารถสั่งทำคิ้วเป็นพิเศษจากโรงงานหรือทำเองตามความต้องการได้ การจำหน่ายบัวและคิ้วไม้ โดยทั่วไปคิด

ตามความหนา (นิ้ว) X ความยาว (ฟุตหรือเมตร) โดยคิ้วไม้สักและไม้ต่างประเทศจะขายเป็น ฟุต ส่วนคิ้วไม้เบญจพรรณ (ไม้ที่ไม่ใช่ไม้สัก) จะขายเป็นเมตร แต่ละขนาดและลายจะมีโค้ดตัวเลข กำหนดเพื่อง่ายต่อการเลือก บางครั้งก็เรียกตามชื่อที่ช่างไม้ใช้เรียกกัน เช่น คิ้วใส่เก้ คิ้วโรงแรม คิ้ว ท้องปลิง เป็นต้น

ชนิดและขนาดของไม้บันได

ไม้บันไดที่นิยมใช้กันทั่วไปมีหลายชนิด เช่น ไม้สัก ไม้มะค่า ไม้ประดู่ ไม้แดง ไม้เต็ง ไม้ตะแบก และไม้ตะเคียน เป็นต้น

ราวบันไดและไม้บันได ขนาดมาตรฐานจะมีความหนาตั้งแต่ 1-2 นิ้ว ความกว้าง 8 - 12 นิ้ว และมีความยาว 1.00- 4.50 เมตร

เสาบันไดและลูกกรงบันได ขนาดมาตรฐานจะมีความหนาตั้งแต่ 2-6 นิ้ว ความกว้าง 2-6 นิ้ว และมีความยาว 0.80- 1.50 เมตร

7. ยิปซัมบอร์ด (Gypsum Board) ปาร์ติเกิลบอร์ด (Particle Board) แผ่นเอ็มดีเอฟ (MDF) ฯลฯ

ยิปซัมบอร์ด เป็นวัสดุแผ่นเรียบที่ผลิตขึ้นจากแรยิปซัมซึ่งเผาไฟไม่ติด มาประกอบ เป็นแกนกลางของแผ่นและยึดประกบด้วยกระดาษเหนียวชนิดพิเศษทั้ง 2 ด้าน มีคุณสมบัติในการ ป้องกันความร้อน ไฟ และเสียง ติดตั้งง่าย สะดวกและรวดเร็ว มีความแข็งแรงทนทาน นอกจากนี้ ยังเป็นวัสดุที่มีน้ำหนักเบา คือ ประมาณ 30 กิโลกรัม/ตารางเมตร สามารถใช้ต่อเติมผนัง ตกแต่ง ทาสีและติดวอลล์เปเปอร์ได้ เหมาะสำหรับใช้ในอาคาร ในปัจจุบันมีการพัฒนาให้มีคุณสมบัติและ รูปแบบที่หลากหลายมากขึ้นเพื่อความเหมาะสมในการใช้งาน โดยจะมีตั้งแต่ชนิดธรรมดา ชนิดกัน ความร้อน ชนิดทนไฟ และชนิดทนความชื้น เป็นต้น

ปาร์ติเกิลบอร์ด หรือบางประเทศเรียกว่า ชิปปอร์ด (Chipboard) จัดเป็นไฟเบอร์ บอร์ดชนิดหนึ่งเช่นเดียวกับเอ็มดีเอฟและฮาร์ดบอร์ด แต่ปาร์ติเกิลบอร์ดมีส่วนประกอบจากชิ้นไม้ที่ ใหญ่กว่าและมีความแข็งแรงน้อยกว่า เมื่อเปรียบเทียบกับไม้จริงและไม้อัดจะมีราคาถูกกว่า ความ หนาแน่นมากกว่าและมีเนื้อไม้ที่มีลักษณะเดียวกันทั้งสิ้น ขณะที่ความแข็งแรงของปาร์ติเกิลบอร์ด จะน้อยกว่า ปาร์ติเกิลบอร์ดเป็นแผ่นไม้ที่มีน้ำหนักเบาที่สุดในกลุ่มไฟเบอร์บอร์ด ข้อเสียคือตัวเนื้อ ไม้มีการขยายตัวได้ง่ายเนื่องจากความชื้นโดยเฉพาะไม้ที่ไม่ได้มีการทาสีหรือเคลือบซีลเลอร์ การ นำมาใช้งานนิยมนำไม้บางหรือวีเนียร์มาติดเป็นผิวหน้าเพื่อแสดงลายไม้ หรือนำมาทาสีตกแต่งใน งานไม้ภายในตัวอาคาร เช่น ใช้ทำเคาน์เตอร์ หรือใช้เป็นฉนวน เป็นต้น

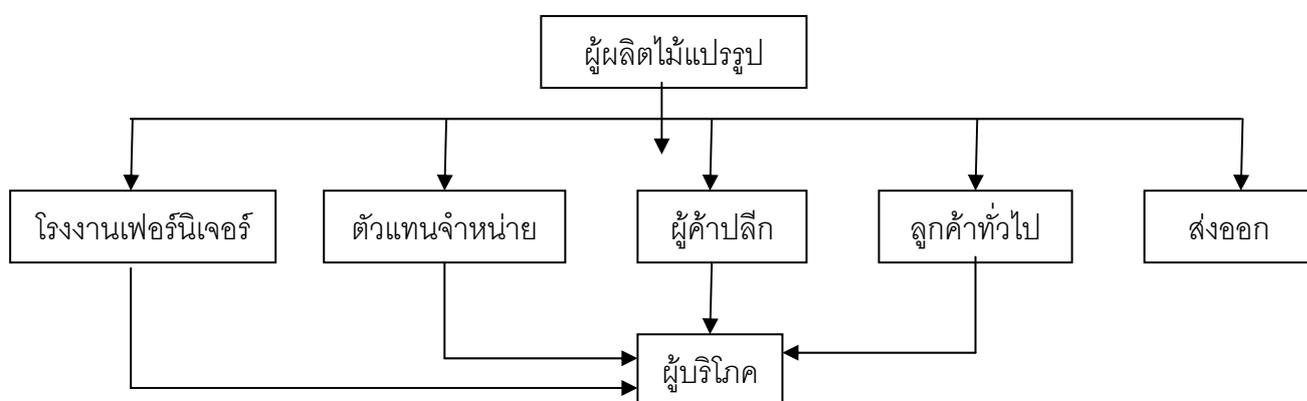
เอ็มดีเอฟ (MDF) Medium Density Fibreboard หรือ ไฟเบอร์บอร์ดความหนาแน่นปานกลาง มีลักษณะคล้ายไม้อัดแต่ลักษณะของโครงสร้างของไม้จะต่างกัน โดยส่วนประกอบของเอ็มดีเอฟทำมาจากเยื่อไม้ แผ่นเอ็มดีเอฟจะมีความหนาแน่นมากกว่าปาร์ติเกิลบอร์ดทั่วไป

3.3.2 การได้มาของผลิตภัณฑ์ที่จำหน่าย

1. ซื้อจากโรงเลื่อยไม้แปรรูป โดยผลิตจากไม้ท่อน(ชุง) ที่นำเข้ามาจากต่างประเทศ แล้วนำมาแปรรูปด้วยเครื่องจักรและแรงงาน เพื่อให้ได้ไม้แปรรูปในขนาดที่ต้องการ
2. ซื้อจากโรงงานไม้อัดทั้งที่ผลิตได้ในประเทศและนำเข้าจากต่างประเทศ
3. ซื้อจากโรงงานผลิตผลิตภัณฑ์ไม้ต่างๆ
4. ซื้อจากตัวแทนจำหน่ายนำเข้าผลิตภัณฑ์โดยตรงจากต่างประเทศ

เส้นทางที่ไม้แปรรูปจะไปถึงผู้บริโภค (ภาพที่3.4) เริ่มต้นจาก บริษัทผู้ผลิตไปประมูลไม้ท่อน(ชุง) จากต่างประเทศ เช่น พม่า ลาว ฯลฯ แล้วนำมาเลื่อยเป็นแผ่นขนาดต่างๆ และขายให้กับโรงงานเฟอร์นิเจอร์ ตัวแทนจำหน่ายหรือที่เรียกกันในท้องตลาดว่ายี่ปั้ว ร้านค้าปลีก ลูกค้าทั่วไป ส่งออกรวมทั้งจำหน่ายเองด้วย จนกระทั่งผู้บริโภคมาซื้อไม้จากผู้ค้าปลีกไปเป็นลำดับสุดท้าย

ภาพที่ 3.4
ระบบการจัดจำหน่ายไม้แปรรูป

ที่มา: จากการรวบรวมข้อมูลจากผู้ผลิต

3.3.3 กลุ่มผู้บริโภคไม้และผลิตภัณฑ์ไม้ต่างๆ

1. กลุ่มผู้ใช้ไม้แปรรูปที่สำคัญ ได้แก่

(1) กลุ่มผู้ผลิตเครื่องก่อสร้าง เช่น ผู้ผลิตวงกบ กรอบประตูหน้าต่าง ผู้ผลิตไม้คิ้ว บัว ราวบันได ฯลฯ นิยมใช้ไม้สักและไม้เบญจพรรณชนิดต่างๆ เช่น ไม้มะค่าโมง ไม้แดง และไม้เต็ง เป็นต้น เป็นวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตวงกบ ประตู หน้าต่าง และเครื่องก่อสร้างอื่นๆ

(2) กลุ่มผู้ผลิตเฟอร์นิเจอร์ นิยมใช้ไม้สัก โครงไม้เนื้ออ่อน และโครงไม้เนื้อแข็ง มาใช้เป็นส่วนประกอบในการผลิตเฟอร์นิเจอร์ชนิดต่างๆ

(3) กลุ่มผู้รับเหมาก่อสร้าง นิยมใช้ไม้สักและไม้เบญจพรรณชนิดต่างๆ เช่น ไม้ยาง ไม้แดง หรือไม้เต็งเป็นวัสดุที่ใช้ทำเสา ไม้ฝา ไม้คาน และไม้แบบในการก่อสร้าง เป็นต้น

(4) ผู้บริโภคทั่วไป นิยมใช้ไม้สัก ไม้มะค่าโมง ไม้แดง หรือไม้ต่างประเทศ เช่น ไม้แอช ไม้โอ๊ค ไม้เมเปิ้ล เป็นต้น โดยนำมาทำเป็นไม้พื้น ไม้บันได หรือ เป็นวัสดุตกแต่งเพื่อความสวยงามของที่อยู่อาศัย

2. กลุ่มผู้ใช้ไม้อัด แผ่นไม้วีเนียร์ ที่สำคัญ ได้แก่

(1) กลุ่มผู้ผลิตเฟอร์นิเจอร์และเครื่องใช้ต่างๆ นิยมใช้ไม้อัดยาง ไม้อัดสัก และแผ่นไม้วีเนียร์ เป็นส่วนประกอบในการผลิตเฟอร์นิเจอร์ เช่น โต๊ะ ตู้ เตียง เป็นต้น

(2) กลุ่มผู้รับเหมาก่อสร้าง นิยมใช้ไม้อัดยางหรือไม้อัดสักในการกั้นห้อง หรือใช้ไม้อัดยางเป็นไม้แบบในการก่อสร้างต่างๆ เพื่อทดแทนไม้แปรรูปซึ่งมีราคาสูงขึ้น และขาดแคลนในปัจจุบัน

(3) ผู้บริโภคทั่วไป นิยมใช้ไม้อัดยางหรือไม้อัดสักเพื่อไปซ่อมแซมหรือตกแต่งที่พักอาศัยเพิ่มเติม

3. กลุ่มผู้ใช้ไม้ปาร์เก้ ไม้ปูพื้น (Floring) กรอบประตู หน้าต่าง ไม้คิ้ว ไม้บัว ราวบันได ลูกกรงและผลิตภัณฑ์ไม้อื่นๆ ที่สำคัญ ได้แก่

(1) กลุ่มผู้รับเหมาก่อสร้าง นิยมใช้ไม้ปาร์เก้ ไม้ปูพื้น (Floring) กรอบประตู หน้าต่าง ไม้คิ้ว ไม้บัว ราวบันได ลูกกรงและผลิตภัณฑ์ไม้อื่นๆ เป็นส่วนประกอบของวัสดุก่อสร้างในงานก่อสร้างหรืองานตกแต่งต่างๆ

(2) ผู้บริโภคทั่วไป ที่นำไปซ่อมแซมหรือตกแต่งที่พักอาศัยและบ้านเรือน เพื่อความสวยงามและน่าอยู่มากขึ้น

3.3.4 โครงสร้างตลาด

โครงสร้างตลาดของธุรกิจค้าไม้ในเขตชุมชนวัดสระเกศ จัดเป็นตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาดโดยมีลักษณะสำคัญดังนี้ คือ

1. มีผู้ผลิตหรือผู้ขายจำนวนมาก สัดส่วนของปริมาณสินค้าของผู้ผลิตแต่ละรายมีไม่มากเมื่อเทียบกับปริมาณสินค้าทั้งหมดในตลาด ผู้ผลิตหรือผู้ขายแต่ละรายเป็นรายเล็กๆ หรือรายย่อย จนการเพิ่มหรือลดปริมาณการผลิตของหน่วยผลิตรายใดรายหนึ่งไม่อาจสร้างผลกระทบต่อปริมาณสินค้าในตลาด และผู้ผลิตหรือผู้ขายแต่ละรายไม่อาจที่จะรวมกลุ่มกันเพื่อกำหนดปริมาณหรือราคาได้ ถ้าผู้ผลิตหรือผู้ขายใดขายสินค้าในราคาที่สูงเกินไป ผู้บริโภคหรือผู้ซื้อซึ่งยังมีทางเลือกที่จะหันไปซื้อสินค้าของหน่วยผลิตอื่นๆ ได้อีกมาก

2. สินค้าของผู้ผลิตหรือผู้ขายแต่ละรายมีความแตกต่างกัน แต่สามารถใช้ทดแทนกันได้ การที่ผู้บริโภคมีความเห็นว่าสินค้าของผู้ผลิตหรือผู้ขายแต่ละรายมีความแตกต่างกันไม่ว่าจะแตกต่างกันในลักษณะทางกายภาพหรือแตกต่างกันในความรู้สึกของผู้บริโภค มีผลทำให้ผู้บริโภคบางรายหรือบางกลุ่มที่มีรสนิยมแตกต่างจากกลุ่มอื่นๆ อาจชอบหรือมีความภักดีต่อสินค้าของผู้ผลิตหรือผู้ขายรายใดรายหนึ่งเป็นพิเศษ ดังนั้นแม้ผู้ผลิตหรือผู้ขายรายนั้นจะขายสินค้าของตนสูงกว่ารายอื่นบ้าง ก็ยังขายสินค้าได้หรือถ้าขึ้นราคาสินค้าก็ยังมีคนซื้อ จากสาเหตุนี้ทำให้ดูเหมือนว่าผู้ผลิตหรือผู้ขายในตลาดประเภทนี้มีอำนาจในการผูกขาด (กำหนดราคา) อยู่บ้าง แต่อย่างไรก็ตามผู้ผลิตหรือผู้ขายรายนั้นไม่อาจตั้งราคาสินค้าได้ตามใจชอบ เพราะถ้าตั้งราคาสูงเกินไปผู้บริโภคอาจหันไปซื้อสินค้าของผู้ผลิตหรือผู้ขายรายอื่นที่เป็นทางเลือกได้อีกมาก เพราะแม้สินค้าจะไม่เหมือนกันแต่สามารถใช้ทดแทนกันได้และยังมีผู้แข่งขันรายอื่นๆ อยู่เป็นจำนวนมาก

3. ผู้ผลิตหรือผู้ขายรายใหม่สามารถเข้ามาแข่งขันในตลาดได้ง่ายโดยไม่ถูกกีดกันจากผู้ผลิตรายเดิม แต่ต้องใช้เวลาลงทุนค่อนข้างสูงเกี่ยวกับค่าอาคารสถานที่ ค่าเครื่องจักร และค่าสินค้า เป็นต้น นอกจากนี้ผู้ขายควรมีความรู้ในเรื่องไม้เกี่ยวกับคุณภาพและการใช้งาน เพื่อสามารถแนะนำสินค้าให้กับลูกค้าได้

ก. จำนวนธุรกิจ

ในอดีตธุรกิจค้าไม้ในเขตชุมชนวัดสระเกศ มีร้านค้าที่ผลิตหรือจำหน่ายไม้แปรรูปและผลิตภัณฑ์ไม้ต่างๆ มากกว่า 150 ราย แต่จากปัญหาการเปลี่ยนแปลงทางคมนาคมและความไม่เอื้ออำนวยของทำเลที่ตั้ง รวมถึงปัจจัยด้านอื่นๆ ที่เกิดขึ้น ทำให้ผู้ประกอบการและจำนวนร้านค้ามีจำนวนลดลง ในปัจจุบันมีร้านค้าที่ผลิตหรือจำหน่ายไม้แปรรูปและผลิตภัณฑ์ไม้ต่างๆ ประมาณ 97 ราย โดยแบ่งเป็น ร้านค้าไม้แปรรูป 20 ราย ร้านค้าไม้อัดและแผ่นไม้ประกอบต่างๆ

19 ราย ร้านค้าไม้ปาร์เก้และไม้พื้นชนิดต่างๆ 4 ราย ร้านทำวงกบและประตูหน้าต่าง 24 ราย ร้านค้าผลิตภัณฑ์ไม้ต่างๆ 25 ราย ร้านรับจ้างผลิตและกลึงไม้ต่างๆ 2 ราย ร้านรับจ้างไสและซอยไม้ 3 ราย หรือถ้าแบ่งตามพื้นที่สามารถแบ่งได้ดังนี้

บริเวณถนนดำรงรักษ์ มีร้านค้าไม้แปรรูป 3 ราย ร้านค้าไม้อัด แผ่นไม้ประกอบต่างๆ และประตูสำเร็จรูป 18 ราย ร้านค้าไม้ปาร์เก้และไม้พื้นชนิดต่างๆ 1 ราย ร้านทำวงกบและประตูหน้าต่าง 1 ราย ร้านค้าผลิตภัณฑ์ไม้ต่างๆ 10 ราย

บริเวณถนนจักรพรรดิพงษ์ มีร้านค้าไม้แปรรูป 1 ราย ร้านค้าไม้อัด แผ่นไม้ประกอบต่างๆ และคิ้วบัว 1 ราย ร้านทำวงกบและประตูหน้าต่าง 3 ราย ร้านค้าผลิตภัณฑ์ไม้ต่างๆ 3 ราย

บริเวณซอยบรมบรรพต มีร้านค้าไม้แปรรูปและไม้อัดชนิดต่างๆ 16 ราย ร้านค้าผลิตภัณฑ์ไม้ต่างๆ 1 ราย ร้านรับจ้างไสและซอยไม้ 3 ราย

บริเวณถนนบริพัตร มีร้านค้าไม้ปาร์เก้และไม้พื้นชนิดต่างๆ 3 ราย ร้านทำวงกบและประตูหน้าต่าง 20 ราย ร้านค้าผลิตภัณฑ์ไม้ต่างๆ 11 ราย ร้านรับจ้างผลิตและกลึงไม้ต่างๆ 2 ราย

ส่วนบริเวณถนนบำรุงเมือง ในปัจจุบันไม่มีร้านค้าที่ประกอบธุรกิจค้าไม้อยู่แล้ว

ร้านค้าส่วนใหญ่ในปัจจุบันจะผลิตหรือจำหน่ายสินค้าที่มีไม้เป็นวัตถุดิบหลากหลายชนิด ซึ่งมีทั้งไม้ที่ผลิตจากในประเทศและนำเข้าจากต่างประเทศ และแต่ละร้านจะมีกลยุทธ์ทางการตลาด วิธีการขาย หรือการตกแต่งร้านในรูปแบบที่แตกต่างกันออกไป เพื่อดึงดูดหรือโน้มน้าวให้ผู้บริโภคมาเลือกซื้อสินค้าที่ร้านของตน ส่วนใหญ่ในแต่ละร้านจะมีลูกค้าประจำเป็นของตนเอง ซึ่งในจำนวนร้านค้าต่างๆ เหล่านี้มีเจ้าของธุรกิจหลายรายที่มีร้านค้าหลายร้านในบริเวณชุมชนแห่งนี้ โดยเป็นการแยกสาขาหรือจำหน่ายไม้ต่างชนิดกันในแต่ละร้าน เพื่อจับกลุ่มลูกค้าคนละกลุ่มหรือเพื่อเพิ่มยอดขายให้สูงขึ้น

ข. การเข้าสู่ธุรกิจ

ธุรกิจค้าปลีกไม้ เป็นธุรกิจที่เข้าสู่ตลาดได้ไม่ยากแต่ก็ไม่่ง่ายนัก เนื่องจากผู้ประกอบการรายใหม่จะต้องเผชิญกับอุปสรรคในการเข้าสู่ตลาด ดังนี้

1. เงินลงทุน นอกจากจะต้องใช้เงินลงทุนกับค่าอาคาร สถานที่ และค่าเครื่องมือต่างๆ ซึ่งเป็นต้นทุนคงที่แล้ว ผู้ประกอบการยังต้องใช้เงินลงทุนกับค่าสินค้าล็อตแรกที่ต้องสั่งซื้อตอนเริ่มเปิดกิจการ และต้องบริหารกิจการให้คงอยู่ได้ในธุรกิจตามสภาวะปัจจุบัน ซึ่งจัดว่าเป็นเงินลงทุนที่สูงพอสมควรเมื่อเทียบกับการลงทุนในธุรกิจอื่นๆ

2. ความรู้ในสายงาน ธุรกิจค้าไม้เป็นธุรกิจที่ไม่ใช่การขายสินค้าเพียงอย่างเดียว แต่ ยังต้องมีความรู้ในเรื่องไม้พอสมควร เนื่องจากผู้บริโภคที่ไม่ใช่ช่างไม้หรือผู้รับเหมาก่อสร้างจะไม่ ทราบถึงคุณภาพหรือคุณสมบัติของไม้ ผู้บริโภคอาจต้องการคำแนะนำจากผู้ประกอบการเพื่อ ประโยชน์สูงสุดของผู้บริโภค ซึ่งผู้ประกอบการจะสามารถให้บริการได้ครอบคลุมมากน้อยแค่ไหน ขึ้นอยู่กับความสามารถในการแข่งขันของแต่ละร้านค้า ดังนั้นผู้ประกอบการรายใหม่จะต้องผ่าน อุปสรรคข้อนี้ไปให้ได้

3. อาณาบริเวณตลาดหรือทำเลที่ตั้ง ผู้ประกอบการรายใหม่ที่ต้องการเข้าสู่ตลาด จะต้องหาแหล่งที่ตั้งของตนเอง โดยจะพยายามให้อยู่บริเวณเดียวกับที่ตั้งของผู้ประกอบการราย เดิม เนื่องจากถ้าดำเนินกิจการอยู่บริเวณเดียวกันก็จะมีกลุ่มลูกค้าอยู่แล้ว แต่โดยส่วนใหญ่ที่ผ่าน มา ผู้ประกอบการรายใหม่ที่สามารถผ่านอุปสรรคในการเข้าสู่ตลาดมาได้ จะเป็นลูกหลานหรือ ญาติของผู้ประกอบการรายเดิม

3.3.5 การแข่งขันของธุรกิจภายในชุมชนวัดสระเกศ

ธุรกิจค้าไม้ในเขตชุมชนวัดสระเกศในปัจจุบัน มีทั้งผู้ประกอบการที่ทำธุรกิจค้าไม้มา ตั้งแต่เริ่มแรกและผู้ประกอบการที่ทำธุรกิจค้าไม้ในช่วงหลัง นอกจากผู้ประกอบการในรุ่นปัจจุบัน จะดำเนินกิจการต่อจากรุ่นพ่อแล้ว ยังมีการขยายกิจการโดยการเพิ่มสถานประกอบการของแต่ละ ครอบครัวให้มากขึ้น โดยจะมีความแตกต่างกันบ้างในเรื่องของสินค้าที่จำหน่าย ในอดีต ผู้ประกอบการที่ทำธุรกิจมาตั้งแต่เริ่มแรกส่วนใหญ่จะจำหน่ายเฉพาะไม้แปรรูปเช่น ไม้สัก และไม้ เบญจพรรณต่างๆ โดยร้านที่ขายไม้สักก็จะขายแต่ไม้สักอย่างเดียวโดยไม่ขายไม้เบญจพรรณ ในทางกลับกันร้านที่ขายไม้เบญจพรรณก็จะขายแต่ไม้เบญจพรรณอย่างเดียวโดยไม่ขายไม้สัก เช่นกัน แต่ในปัจจุบันรูปแบบการค้าได้เปลี่ยนแปลงไป โดยมีบางร้านที่เปลี่ยนมาขายทั้งไม้สักและ ไม้เบญจพรรณควบคู่กันรวมถึงการขายผลิตภัณฑ์อื่นๆ เพิ่มขึ้น เพื่อต้องการดึงดูดลูกค้าจากการมี สินค้าให้เลือกซื้อมากขึ้น และอีกเหตุผลหนึ่งคือเพื่อต้องการรักษาลูกค้าไม่ให้ไปซื้อสินค้าร้านอื่น

ร้านค้าที่เข้ามาทำธุรกิจในเขตชุมชนวัดสระเกศระยะหลัง จะมีทั้งร้านค้าที่ขาย ผลิตภัณฑ์ไม้ต่างๆ และร้านค้าอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ไม้ เช่น ร้านขายอุปกรณ์ก่อสร้าง ร้าน ขายอุปกรณ์เฟอร์นิเจอร์ เป็นต้น ร้านค้าที่ขายผลิตภัณฑ์ไม้ในระยะหลังจะขายเป็นผลิตภัณฑ์ไม้ อื่นๆ ที่ไม่ใช่ไม้แปรรูป เช่น ไม้อัดชนิดต่างๆ แผ่นไม้วีเนียร์ (Veneer) ไม้ปาร์เก้ (Parquet) ไม้ปูพื้น (Wood Flooring) ไม้บัว ไม้คิ้ว และประตูสำเร็จรูป เป็นต้น

ของตนให้ได้มากที่สุด ซึ่งก็เป็นไปตามปกติของหน่วยธุรกิจที่แสวงหากำไรสูงสุด โดยร้านค้าแต่ละรายจะมีรูปแบบตั้งราคาของสินค้าที่หลากหลาย ดังนี้

(1) การให้ส่วนลดตามปริมาณหรือจำนวนที่ซื้อ (Quantity discount) ในกรณีนี้ราคาสินค้าจะเปลี่ยนแปลงไปตามจำนวนหรือปริมาณของสินค้าที่ซื้อ โดยการซื้อสินค้าจำนวนมากจะทำให้ราคาสินค้าถูกลงกว่าการซื้อจำนวนน้อย เช่น ซื้อไม้อัดยาง 4 มม. 1 แผ่น ราคาแผ่นละ 180 บาท แต่ถ้าซื้อ 100 แผ่น จะซื้อได้ในราคาแผ่นละ 175 บาท แต่ในธุรกิจค้าไม้จะไม่ใช้วิธีนี้กับสินค้าทุกตัวเนื่องจากสินค้าบางตัวเป็นสินค้าเฉพาะเช่น ไม้สักแปรรูป และไม้เบญจพรรณแปรรูป เป็นต้น

ตัวอย่างเช่น ไม้สักขนาด 1" x 2" x 8 ฟุต จำนวน 1 ท่อน ราคาท่อนละ 445 บาท (คิวบิกฟุตละ 4,000 บาท) แต่ถ้าซื้อ 100 ท่อน ราคาจะสูงขึ้นเป็นท่อนละ 500 บาท (คิวบิกฟุตละ 4,500 บาท) เนื่องจากการขายไม้สักโดยทั่วไปจะขายโดยคละขนาดคือ ถ้าราคาของไม้ 6 ฟุตขึ้นไป (ประมาณ 6-12 ฟุต) คิวบิกฟุตละ 4,000 บาท หมายถึงลูกค้าจะต้องได้ไม้ทุกขนาดตั้งแต่ 6-12 ฟุต แต่ถ้าลูกค้าต้องการไม้ขนาด 8 ฟุตขนาดเดียว ผู้ขายจะต้องตัดไม้ขนาด 8 ฟุตโดยเฉพาะออกมาหรือต้องสั่งเลื่อยจากโรงเลื่อยไม้ ซึ่งจะมีราคาสูงกว่าไม้คละขนาดทั่วไป จึงทำให้การซื้อไม้สักแปรรูปที่มีการจำกัดขนาดเป็นจำนวนมากมีราคาไม่ถูกกว่าการซื้อไม้สักจำนวนน้อย

(2) การตั้งราคาแตกต่างตามคุณภาพ (Quality Discrimination) ผู้ขายมักเสนอทางเลือกให้กับลูกค้าโดยการเสนอขายสินค้าในระดับคุณภาพที่ต่าง ๆ กันให้แก่ลูกค้ากลุ่มต่างๆ ในราคาที่ไม่เท่ากัน โดยผู้ขายจะเสนอขายสินค้าคุณภาพสูงในราคาสูงให้แก่กลุ่มลูกค้าที่ให้ความสำคัญด้านคุณภาพของสินค้า ซึ่งเป็นลูกค้าที่มีฐานะดี มีรายได้สูงและเสนอขายสินค้าคุณภาพต่ำที่ราคาต่ำให้แก่กลุ่มลูกค้าที่สนใจราคามากกว่าคุณภาพ ในกรณีเช่นนี้ผู้ขายสามารถแบ่งประเภทหรือแบ่งกลุ่มของลูกค้าได้ และมักจะตั้งราคาของสินค้าที่มีคุณภาพสูงเกินกว่าคุณภาพที่แท้จริงของสินค้านั้นๆ ทั้งนี้เพราะลูกค้ากลุ่มนี้เป็นลูกค้าที่มีความยินดีที่จะจ่ายสูง

การแข่งขันที่ไม่ใช่ราคา มีรูปแบบการแข่งขันในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้

(1) การแข่งขันด้านผลิตภัณฑ์ ผู้ผลิตจะมีการออกผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ อยู่เสมอ ซึ่งความหลากหลายของผลิตภัณฑ์เป็นปัจจัยที่สำคัญปัจจัยหนึ่งที่จะช่วยดึงดูดความสนใจของผู้บริโภค โดยผู้ผลิตแต่ละรายจะออกแบบผลิตภัณฑ์ให้แตกต่างกันออกไป

(2) การแข่งขันด้านการขยายกำลังการผลิตและการผลิตสินค้าหลายชนิด (Multiple Products) การขยายกำลังการผลิตเป็นส่วนที่สำคัญในการแข่งขันของผู้ผลิต เนื่องจากการขยายกำลังการผลิตจนได้ระดับที่เกิดการประหยัดต่อขนาด (Economics of Scale) จะช่วยให้

ต้นทุนการผลิตโดยเฉลี่ยต่ำลง อีกทั้งยังเป็นอุปสรรคสำหรับผู้ผลิตรายใหม่ที่จะเข้ามาแข่งขัน เนื่องจากต้องใช้ทั้งเงินและระยะเวลาในการลงทุนค่อนข้างมาก ส่วนการผลิตสินค้าหลายชนิดจะทำให้สามารถลดต้นทุนการผลิตได้มากกว่าการแยกผลิตสินค้าแต่ละประเภทออกจากกัน หรือผลิตสินค้าแต่ละชนิดในแต่ละโรงงาน ซึ่งการลดต้นทุนการผลิตได้เป็นการประหยัดจากการผลิตสินค้าหลายชนิด (Economies of Scopes) เพราะสามารถใช้ปัจจัยการผลิตสินค้าร่วมกันได้

(3) การบริการ การบริการที่ดีและมีคุณภาพย่อมเป็นแรงจูงใจให้ผู้บริโภคอุดหนุนสินค้าในร้านค้านั้น ซึ่งร้านค้าแต่ละร้านจะพยายามเพิ่มการบริการในด้านต่างๆ เช่น การอบไม้ การไส-ซอยไม้ การจัดส่งสินค้าฟรี การให้เครดิต การให้ส่วนลด การรับประกันสินค้าและการให้คำแนะนำเกี่ยวกับสินค้า เป็นต้น เพื่อดึงดูดลูกค้ามายังร้านค้าของตนเองมากขึ้น

(4) การแข่งขันด้านการประชาสัมพันธ์ เช่น การลงโฆษณาในสมุดหน้าเหลืองและอินเทอร์เน็ต เป็นต้น การประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการขายในรูปแบบต่างๆ นับเป็นสิ่งจำเป็นอย่างมากในปัจจุบัน ที่จะทำให้ผู้บริโภคเข้าใจและรู้จักสินค้ามากยิ่งขึ้น

3.3.6 ปัญหาและอุปสรรคของธุรกิจ

1. ด้านเศรษฐกิจ จากวิกฤติเศรษฐกิจเมื่อปี พ.ศ. 2540 ที่ผ่านมา ทำให้ธุรกิจค้าไม้ได้รับผลกระทบเช่นเดียวกับธุรกิจประเภทอื่นๆ ตลาดในประเทศเริ่มหดตัวเนื่องจากกำลังซื้อลดน้อยลง โดยเฉพาะธุรกิจค้าไม้ที่ต่อเนื่องมาจากการเติบโตจากธุรกิจอสังหาริมทรัพย์หรือการก่อสร้างต่างๆ เมื่อกิจการเหล่านี้ซบเซา ความต้องการใช้ไม้ในการก่อสร้าง ปริมาณความต้องการใช้เครื่องเรือนหรือเฟอร์นิเจอร์ต่างๆ ย่อมหดตัวตามไปด้วย จากเหตุผลดังกล่าวส่งผลให้ธุรกิจค้าไม้ในชุมชนวัดสระเกศได้รับผลกระทบเช่นเดียวกัน เนื่องจากการค้าไม้ในบริเวณนี้ส่วนใหญ่เป็นไม้ที่ใช้ในการตกแต่ง หรือเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของการก่อสร้าง เช่น ไม้แปรรูป ไม้อัด วงกบประตูหน้าต่าง ไม้พื้น และผลิตภัณฑ์ไม้ต่างๆ เป็นต้น เมื่อผู้บริโภคมีขนาดลดลงจึงทำให้ยอดขายและรายได้ลดลงตามลำดับ

2. ด้านวัตถุดิบ เนื่องจากการยกเลิกการให้สัมปทานป่าไม้ทั่วประเทศในปี พ.ศ. 2532 ทำให้ปริมาณไม้ที่ผลิตได้ในประเทศมีน้อยลงและก่อให้เกิดการขาดแคลนไม้ตามมา ส่งผลให้ราคาไม้ในประเทศสูงขึ้นเป็นอย่างมาก ธุรกิจค้าไม้ในชุมชนวัดสระเกศซึ่งมีกลุ่มผู้บริโภคไม้และผลิตภัณฑ์ไม้ต่างๆ ทั้งในกลุ่มผู้ผลิตเครื่องก่อสร้าง กลุ่มผู้ผลิตเฟอร์นิเจอร์ กลุ่มผู้รับเหมาก่อสร้างและผู้บริโภคทั่วไป จึงมีแนวโน้มลดการใช้ไม้ลงแล้วหันไปใช้วัสดุอื่นที่มีราคาถูกกว่าไม้มากขึ้น เช่น วัสดุทดแทนไม้ ปูนซีเมนต์ เหล็ก และกระเบื้อง เป็นต้น

3. ด้านทำเลที่ตั้งของธุรกิจ ในปัจจุบันสภาพแวดล้อมของพื้นที่โดยรวมมีการเปลี่ยนแปลงไปมากจากการขยายตัวของเมือง การเปลี่ยนแปลงทางคมนาคมและปริมาณการจราจรที่เพิ่มมากขึ้น กิจกรรมการค้าจึงอาจไม่เหมาะสมกับพื้นที่ เนื่องจากการค้าไม้ต้องใช้พื้นที่มากสำหรับการแปรรูป การจัดวางเพื่อจำหน่าย รวมทั้งการขนส่งสินค้า แต่พื้นที่ในปัจจุบันมีความคับแคบและไม่สะดวกต่อการค้าขาย ผู้บริโภคจึงไปซื้อสินค้าจากแหล่งการค้าอื่นที่สะดวกและมีสินค้าหลากหลายชนิดกว่า เช่น ย่านบางโพ ย่านรัตนานิเบศร์ เป็นต้น ทำให้การค้าไม้ในบริเวณชุมชนวัดสระเกศชบเซาหลงและไม่ได้ได้รับความนิยมเหมือนในอดีต

4. ด้านกฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับของภาครัฐหรือหน่วยงานราชการต่างๆ ที่เกี่ยวกับธุรกิจค้าไม้เป็นไปในลักษณะควบคุมและตรวจสอบการค้าไม้จนเกินกว่าเหตุ รวมทั้งการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ซึ่งมีอำนาจหรือหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการกำกับและดูแลงานป่าไม้ในด้านต่างๆ เช่น การขออนุญาตตั้งร้านค้าไม้แปรรูป การจัดทำบัญชีป่าไม้ และการขนส่งไม้ เป็นต้น มีลักษณะที่ไม่โปร่งใสซึ่งเป็นช่องทางให้เจ้าหน้าที่ใช้ในการแสวงหาผลประโยชน์จากผู้ค้าไม้และผู้บริโภคได้

3.3.7 แนวโน้มของธุรกิจในอนาคต

จากการที่กรุงเทพมหานครมีโครงการปรับปรุงภูมิทัศน์โดยรอบภูเขาทอง สภาพแวดล้อมภายในวัดสระเกศ และมีการวางผังเมืองในบริเวณนี้ใหม่ จากแผนการพัฒนาถนนราชดำเนินตาม “โครงการแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง” โดยมุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจทางด้านบริการท่องเที่ยวเป็นหลัก ซึ่งถ้าโครงการนี้ได้รับการสานต่ออย่างจริงจัง พื้นที่อาจได้รับการพัฒนาปรับปรุงโดยการไล่อ้อและนำพื้นที่ดังกล่าวมาพัฒนาเพื่อก่อให้เกิดรายได้ที่มีมูลค่าเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะทำให้พื้นที่เกิดความเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นพื้นที่บริเวณต่อเนื่องของโครงการ และได้รับผลกระทบโดยตรงทั้งทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม เนื่องจากร้านค้าไม้ที่เคยเช่าที่จากวัดสระเกศเป็นที่ค้าขายและผู้เช่าที่ใช้เป็นที่พักอาศัยในบริเวณนั้น จะมีทางเลือกใหม่ในการที่จะปรับเปลี่ยนอาชีพไปสู่อาชีพด้านการให้บริการที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกับธุรกิจการท่องเที่ยวมากขึ้น หรืออาจเลือกที่จะย้ายออกไปประกอบอาชีพที่ถนัดและคุ้นเคยยังแหล่งที่มีความเหมาะสมมากกว่า

เมื่อมีเรื่องดังกล่าวเกิดขึ้นในพื้นที่ ซึ่งเป็นพื้นที่ในกรรมสิทธิ์ของวัดสระเกศและสำนักงานศาสนสมบัติ แต่ทางวัดสระเกศซึ่งเป็นเจ้าของที่ดินก็ไม่ได้มีการคัดค้านและไม่ได้มีการวางแนวทางที่ชัดเจนในการพัฒนาหรือจัดระเบียบพื้นที่ในบริเวณวัด ทั้งนี้อาจเป็นวิธีการหลีกเลี่ยง

ความขัดแย้งกับชาวบ้านโดยยกเรื่องนี้ให้กับหน่วยงานภายนอกจัดการแทน อีกทั้งทางวัดได้มีการปรับราคาเช่าให้สูงขึ้นและมีการปรับราคาการต่อสัญญาขึ้นใหม่ จากเดิมทางวัดจะทำสัญญากับผู้เช่าคราวละ 12 ปี แต่เมื่อมีข่าวการไล่หรือเกิดขึ้น ทางวัดจึงให้ต่อสัญญาเพียงปีต่อปีเท่านั้น จึงทำให้ร้านค้าและผู้เช่าอื่นๆ เกิดความสับสนและวิตกกังวลเกี่ยวกับความไม่แน่นอนในเรื่องการต่อสัญญาเช่าของทางวัด

แต่ถ้าโครงการแผนผังแม่บท ถูกชะลอการดำเนินการออกไป พื้นที่ก็จะมีการเปลี่ยนแปลงเช่นกันแต่เป็นไปในลักษณะที่ค่อยเป็นค่อยไป เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคมที่เกิดขึ้นตามการขยายตัวของเมือง และด้วยลักษณะของพื้นที่เองที่ค่อนข้างเป็นพื้นที่ปิดล้อมและเป็นเว็จอยู่ภายใน แต่เนื่องจากบริเวณนี้อยู่ในพื้นที่สำคัญที่เป็นโบราณสถาน ซึ่งมีประวัติศาสตร์อันยาวนานและเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ จึงอาจได้รับความสนใจในด้านเศรษฐกิจโดยเฉพาะการท่องเที่ยวมากขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การปรับปรุงพื้นที่และสภาพแวดล้อมต่อไปในอนาคต

จากเหตุผลดังกล่าวประกอบกับพื้นที่ในเขตชุมชนวัดสระเกศในปัจจุบันมีสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสมกับการประกอบอาชีพค้าไม้เหมือนในอดีต ดังนั้นจึงทำให้ผู้ประกอบการจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการค้าใหม่ เช่น

1. ขยายกิจการหรือขยายสาขาของร้านค้าไปยังทำเลอื่นที่เหมาะสมกว่า ซึ่งส่วนใหญ่แล้วผู้ประกอบการค้าไม้ในชุมชนวัดสระเกศมักจะมีร้านที่สองของตนเองหรือโรงงานผลิตในย่านค้าไม้แห่งอื่นด้วย เช่น ย่านบางโพ ย่านรัตนภิเษม ซึ่งเป็นแหล่งค้าไม้แห่งใหม่ของกรุงเทพมหานคร โดยอาจใช้ร้านค้าไม้ที่วัดสระเกศเป็นหน้าร้านโชว์สินค้าและรับออเดอร์จากลูกค้า แล้วใช้ร้านที่สองหรือร้านสาขาในย่านค้าไม้แห่งอื่นเป็นทั้งหน้าร้าน ที่ผลิตสินค้า และเป็นโกดังเก็บสินค้า เป็นต้น

2. เปลี่ยนธุรกิจจากธุรกิจค้าไม้จริงจากธรรมชาติเป็นธุรกิจค้าวัสดุทดแทนไม้ เช่น ไม้สังเคราะห์ชนิดต่างๆ ไม้พื้นสำเร็จรูป วงกบ ประตูหน้าต่างสำเร็จรูป และแผ่นไม้ประกอบ เป็นต้น เนื่องจากในปัจจุบันไม้มีราคาแพงขึ้น จึงทำให้ผู้บริโภคมีแนวโน้มลดการใช้ไม้ลงและหันมาใช้วัสดุทดแทนไม้มากขึ้น อีกทั้งยังช่วยลดปัญหาเรื่องการขาดแคลนไม้ในอนาคตได้ในระดับหนึ่ง